

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Česká republika na cestě k jednotné evropské měně
Czech Republic on its Way to a Single European Currency

Student: Bc. Helena Jurošková

Vedoucí diplomové práce: Ing. Kateřina Dvoroková, Ph.D

Ostrava 2015

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Helena Jurošková**
Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6210T004 Eurospráva
Téma: Česká republika na cestě k jednotné evropské měně
Czech Republic on its Way to a Single European Currency

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Vývoj měnové spolupráce v EU do současnosti
 3. Proces přijetí eura v České republice
 4. Vyhodnocení připravenosti České republiky na vstup do eurozóny
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

DE GRAUWE, Paul. *Economics of Monetary Union*. 10th ed. Oxford: Oxford University Press, 2014. 267 s. ISBN 978-01-996-8444-1.
DĚDEK, Oldřich. *Doba eura: Úspěchy a nezdary společné evropské měny*. Praha: Linde, 2014. 335 s. ISBN 978-807-2019-335.
FAJMON, Hynek. *Euro versus koruna: Dilemata jednotné měny v době dluhové krize*. 4. rozš. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012. 339 s. ISBN 978-80-7325-265-6.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Kateřina Dvoroková, Ph.D.**

Datum zadání: 21.11.2014

Datum odevzdání: 25.04.2015

Ing. Boris Navrátil, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a přílohy jsem samostatně doplnila. Všechny použité zdroje jsou uvedeny v seznamu literatury.

Dále bych chtěla poděkovat vedoucí práce Ing. Kateřině Dvorokové, Ph.D za cenné rady a věnovaný čas při tvorbě diplomové práce.

V Ostravě, dne 25. 4. 2015

.....*Jurošková Helena*.....

Bc. Helena Jurošková

Obsah

1. Úvod.....	6
2. Vývoj měnové spolupráce v EU do současnosti.....	8
2.1 Postavení HMU v rámci ekonomické integrace	8
2.2 První náznaky měnové spolupráce po druhé světové válce.....	11
2.3 Vývoj měnové spolupráce v 70. letech.....	15
2.3.1 Odmítnuté iniciativy před EMS	15
2.3.2 Vznik Evropského měnového systému	16
2.4 Vznik současné podoby hospodářské a měnové unie.....	20
2.4.1 Smlouva o Evropské unii a rozdělení HMU do etap.....	21
2.4.2 Eurozóna a její členové	23
2.5 Konvergenční kritéria	24
2.5.1 Kritérium cenové stability	25
2.5.2 Kritérium úrokových sazeb	26
2.5.3 Kritérium udržitelnosti veřejných financí	26
2.5.4 Kritérium směnného kurzu.....	27
2.6 Aktuální situace v eurozóně	29
Dílčí shrnutí.....	31
3. Proces přijetí eura v České republice	32
3.1 Podmínky a proces zavedení eura v ČR	32
3.2 Základní legislativní dokumenty	33
3.2.1 Právní dokumenty	33
3.2.2 Vládní dokumenty	35
3.3 Způsoby přechodu k měnové unii	38
3.3.1 Madridský scénář	38

3.3.2	Velký třesk	39
3.3.3	Phasing – out (období postupného zrušení)	41
3.4	Scénář zavedení eura České republiky	42
3.5	Přínosy a náklady zavedení eura	43
3.5.1	Přímé přínosy zavedení eura	43
3.5.2	Přímé náklady zavedení eura	45
3.6	Zkušenosti vybraných zemí	47
3.7	Právní připravenost ČR zavedení eura	49
	Dílčí shrnutí	50
4.	Vyhodnocení připravenosti České republiky na vstup do eurozóny	51
4.1	Nominální a reálná sladěnost ČR s EU a eurozónou	51
4.1.1	Nominální konvergence	51
4.1.2	Reálná konvergence	56
4.2	Vyhodnocení připravenosti na základě Konvergenčních zpráv	58
4.3	Názory politických stran přijetí eura	60
4.4	Názory občanů na společnou evropskou měnu	61
4.5	Dopady zavedení eura v České republice	63
4.5.1	Dopad na inflaci	63
4.5.2	Dopad na ekonomický růst	65
4.5.3	Dopad na obyvatelstvo	67
4.6	Důvody nepřijetí eura v ČR	67
4.7	Vlastní doporučení pro přijetí eura v ČR	69
	Dílčí shrnutí	70
5.	Závěr	72
	Seznam literatury	75
	Seznam zkratek	82

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Seznam příloh

Přílohy

1. Úvod

První dvě světové války přispěly k formování evropské integrace, kde důvodem bylo zabránit, aby nenastal další velký konflikt. S rozvojem integrace docházelo k zapojení jednotlivých národních ekonomik do jednotného vnitřního trhu. Členské státy vytvořily společné orgány, na které přenesly část své suverenity. Dnes je Evropská unie svazkem demokratických evropských zemí, které se zavázaly ke společnému úsilí o mír a prosperitu.

Počátek vytváření evropské hospodářské a měnové unie lze datovat do 70. let minulého století. Završením tohoto procesu se datuje na rok 2002, kdy jedenáct členských států EU začalo euro používat. Dnes je měnová unie v tak pokročilé fázi, že členské státy EU mohou za svou národní měnu přijmout euro. V současnosti tuto měnu používá 19 z 28 členských států, jako poslední stát vstoupila v letošním roce Litva. Aby v zemi mohlo být euro přijato, musí být její národní ekonomika sladěna tak, aby nedocházelo k měnové krizi. Proto jsou nastavena konvergenční kritéria, která země musí splnit, aby mohla přijmout evropskou měnu.

V loňském roce Česká republika oslavila 10 let vstupu do EU. Proto nastává otázka, kdy ČR vstoupí do eurozóny. Nynější vláda s prezidentem Milošem Zemanem se tomuto tématu příliš nebrání, dokonce je stanoven i rok přijetí, a to rok 2020. Většina členských zemí eurozóny je s eurem spokojená, včetně Slovenska. Mezi největší zastánce eura lze považovat pobaltské státy, které členství v evropské měnové unii považují za odtržení se od vlivu Ruské federace.

Cílem diplomové práce je vyhodnotit ekonomickou připravenost České republiky přijmout jednotnou evropskou měnu. K podpoře tohoto cíle byla stanovena hypotéza: Česká republika je připravena do roku 2020 zavést euro.

Pro zpracování diplomové práce byla využita deskriptivní a historická metoda k nástinu vývoje Hospodářské měnové unie až po současnost a analýza a metoda dedukce pro zhodnocení ekonomické připravenosti a případných dopadů zavedení eura.

Tato práce je z důvodu přehlednosti rozdělena na pět kapitol, kde úvodní a poslední kapitola zahrnuje úvod a závěr. V teoretické části diplomové práce je podrobně rozebrána historie vzniku hospodářské a měnové unie, od postavení HMU v evropské integraci až po současný vývoj. Důležitou součástí kapitoly je i popis konvergenčních kritérií, které musí být plněny v rámci přijetí společné evropské měny.

Další kapitola je už věnována České republice. V úvodu kapitoly jsou popsány právní a legislativní dokumenty, které bývají i aktualizovány s ohledem na ekonomický vývoj v ČR.

Dále je kapitola věnována scénářům přijetí eura, které v EU existují. Česká republika, potažmo všechny členské státy, které vstoupily po roce 2004 do EU, přijaly scénář „Velkého třesku“. Důležité jsou přínosy i náklady eura, která by měl znát každý, jak občan, tak podnikatel. V neposlední řadě jsou v této kapitole vyhodnoceny nominální i reálné konvergence České republiky.

Nejobsáhlejší a nejpraktičtější je čtvrtá kapitola práce s názvem „Vyhodnocení připravenosti ČR na vstup do eurozóny“. Tato kapitola je rozdělena na dvě části, a to analýza situace, kdyby v České republice bylo euro přijato a především dopady na českou ekonomiku a poté analýza situace nepřijetí eura. Přínosné jsou i názory politických stran, jelikož každý občan jako volič by měl vědět, jaké jsou názory politiků k otázce přijetí eura, jelikož je to velice citlivé téma, které se dotýká nás všech.

Při zpracování práce je vycházeno z dostupné literatury. Využity byly také práce významných ekonomů, kterými jsou například Paul de Grauwe¹ nebo Oldřich Dědek². Dále bylo v práci využito několik dokumentů vydávaných Českou národní bankou³ a ministerstvem financí ČR⁴. A v neposlední řadě je použito několik statistických databází, kde nejvýznamnější je Eurostat⁵.

¹ DE GRAUWE, Paul. *Economics of Monetary Union*. 10th ed. Oxford: Oxford University Press, 2014. 267 s. ISBN 978-01-996-8444-1.

² DĚDEK, Oldřich. *Doba eura: Úspěchy a nezdary společné evropské měny*. Praha: Linde, 2014. 335 s. ISBN 978-807-2019-335.

³ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Česká národní banka* [online]. 2014 [cit. 2015-04-16]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/index.html>

⁴ MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Ministerstvo financí ČR* [online]. 2014 [cit. 2015-04-16]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/>

⁵ EUROPEAN COMMISSION. *Eurostat* [online]. 2014 [cit. 2015-04-16]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat>

2. Vývoj měnové spolupráce v EU do současnosti

Historie hospodářské a měnové unie (HMU) se datuje jen pár desetiletí nazpátek. Vznikem této unie se zformovala nová měnová oblast, která se stala součástí mezinárodního měnového systému. Problematika hospodářské a měnové unie EU je z hlediska evropského integračního procesu jedním z největších, nejzásadnějších a zároveň nejkontroverznějších projektů, do kterého se Evropská unie ve své historii pustila.

Tato kapitola bude věnována počátku a rozvojem měnové spolupráce v EU. V první řadě je dobré definovat základní pojmy, které se týkají problematiky hospodářské a měnové unie. V literatuře se používají pojmy, které se často mohou zaměňovat. Řada autorů používá zjednodušenou zkratku EMU neboli Evropskou měnovou unií. Ta zahrnuje státy, které používají společnou měnu. To znamená, že tuto zkratku lze chápat stejně, jako pojem eurozóna. Anglicky mluvící autoři používají zkratku EMU (v překladu European Monetary Union) jako hospodářskou a měnovou unií a někteří čeští autoři tuto zkratku přejímají také. Ale ve většině českých publikací se používá zkratka HMU, která označuje hospodářskou a měnovou unií, která zahrnuje i systém koordinace hospodářských politik členských zemí EU. Proto i tato zkratka bude použita v rámci diplomové práce.

2.1 Postavení HMU v rámci ekonomické integrace

Stádia (stupně) ekonomické integrace popsal v 60. letech 20. století Bela Balassa ve své publikaci *The Theory of Economic Integration*.⁶ Stupně ekonomické integrace se dělí na tradiční a nové členění. Do tradičního členění se řadí:

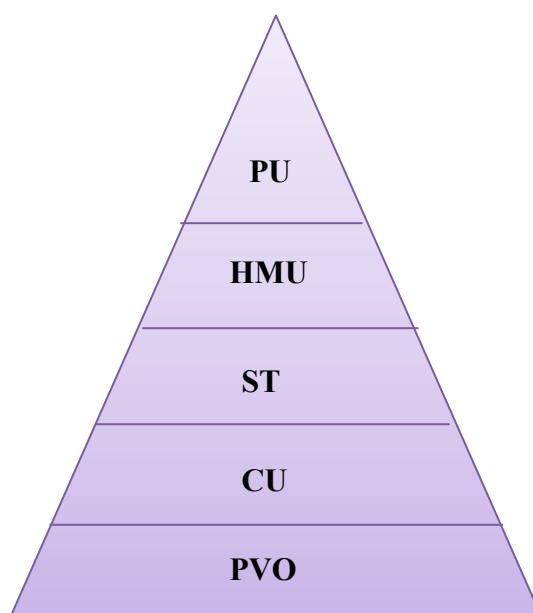
- zóna (pásmo) volného obchodu,
- celní unie,
- společný trh,
- hospodářská a měnová unie a
- politická unie,

které jsou přehledně zobrazeny na obrázku č. 1.

⁶BALASSA, Béla. *Teorie ekonomické integrace*, Praha: Svoboda, 1966, 328 s. ISBN 25-124-66.

V novém členění je ponecháno pásmo volného obchodu, celní unie a politická unie. Nové členění dělí hospodářskou a měnovou unii člení na primární, rozvinutou, formativní a úplnou. V primární hospodářské unii je volný oběh zboží doplněn eliminací překážek, které brání volnému pohybu výrobních faktorů. Stále zde existují neviditelné překážky obchodu. V této fázi se země ES nacházely od 60. do 80. let. V rozvinuté hospodářské unii, která se datuje do 1. 1. 1993, jsou už překážky „neviditelného“ charakteru odstraněny. Ve formativní hospodářské a měnové unii už byla zavedena společná evropská měna. A v neposlední řadě v úplné, neboli komplexní hospodářské a měnové unii jsou zavedeny další společné politiky, například společná fiskální politika. Ale v této fázi se členské země EU ještě nenacházejí.⁷

Obrázek 2.1 Stádia ekonomické integrace

Pozn.: PU – politická unie, HMU – hospodářská a měnová unie, ST – společný trh, CU – celní unie, PVO – pásmo volného obchodu

Zdroj: vlastní zpracování

V rámci tradičního členění je pásmo volného obchodu nejnižším stupněm ekonomické integrace. Jedná se o zrušení cel a kvantitativních restrikcí v obchodu mezi členskými zeměmi vůči třetím zemím. Jsou zde určena pravidla původu zboží, což jsou předpisy a zásady, podle kterých celní orgány řídí. Jestliže zboží bylo vyrobeno v členské zemi, neuvaluje se clo, zatímco na výrobek vyrobený v nečlenské zemi clo uvaleno je. Jako příklad PVO lze uvést

⁷ KAŇA, Radomír. *Evropská unie A. 2.*, upr. vyd. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2010 162 s. Studijní opora pro distanční vzdělávání. ISBN 978-80-248-2202-0.

Evropské sdružení volného obchodu (ESVO).⁸ Celní unie vytváří jednotné celní území zúčastněných zemí, ale už zde nejsou nutná pravidla o původu zboží. V Evropské unii existuje celní unie mezi EU a Tureckem. Společný trh (ve znění Římské smlouvy) je definován volným pohybem zboží, služeb, kapitálu a osob v rámci přidružených zemí a jsou zde zavedena společná pravidla hospodářské soutěže. Jednotný vnitřní trh je vyšší stádium společného trhu, neboť při vytvoření společného trhu se nepodařilo odbourat jiná omezení obchodu mezi členskými státy než cla. Státy zavedly společné normy na výrobky a vnitřní hranice mezi členskými státy již neexistují. Od přijetí Lisabonské smlouvy⁹ se místo jednotného vnitřního trhu používá pojem vnitřní trh. Hospodářská a měnová unie představuje druhý nejvyšší stupeň ekonomické integrace založený na vnitřním trhu, kde státy koordinují své hospodářské a fiskální politiky. Měnová unie se vyznačuje existencí jednotné měny a jednotnou centrální bankou, která je odpovědná za provádění jednotné měnové politiky.

Praktickou ukázkou jsou jiné měnové unie ve světě. V Evropě existuje britská měnová unie mezi Anglií a Skotskem od roku 1707. V Africe lze nalézt Hospodářské a měnové společenství Střední Afriky (CEMAC – Communauté Économique et Monétaire de l'Afrique Centrale)¹⁰ a Západoafrickou hospodářskou a měnovou unii (UEMOA – Union Économique et Monétaire Ouest Africaine)¹¹ s měnou CFA frank. V Západoafrické ekonomické a měnové unii je CFA frank vydáván Centrální bankou západoafrických států (BCEAO – Banque Centrale des Etats de l'Afrique de l'Ouest), zatímco Středoafriický CFA frank vydává Banka středoafriických států (BEAC – Banque des Etats de l'Afrique Centrale). Ve státech Francouzská Polynesie, Nová Kaledonie a Wallis a Futuna existuje měnová unie CFP franku, který je vydáván institucí IEOM (Institut d'Émission d'Outre-Mer), což je emisní banka se sídlem v Paříži, která má oprávnění vydávat jednotné měny na francouzských územích v Pacifiku. V neposlední řadě existuje Východokaribská měnová unie ve státech Anguilla, Antigua a Barbuda, Dominica, Grenada, Montserrat, Svatý Kryštof a Nevis, Svatá Lucie, Svatý Vincent a Grenadines, kde se používá východokaribský dolar a ten je vydáván Východokaribskou centrální bankou (ECCB – East Caribbean Central Bank).¹²

Paradigmata v evropském integračním procesu jsou ucelenými pohledy na sjednocovací proces Evropy. Nabízejí úhel pohledu, očekávaný vývoj a cíl, ke kterému má

⁸ ESVO je mezinárodní organizace, jejíž posláním je podpora prosperity a hospodářské spolupráce mezi jejími členy. Založená byla v roce 1960. Současní členové jsou Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Švýcarsko.

⁹ Lisabonská smlouva vstoupila v platnost 1. prosince 2009. Smlouva mění stávající zakládající smlouvy EU (Smlouva o EU a Smlouva o založení ES). Jejím cílem bylo reformovat instituce EU.

¹⁰ Kamerun, Středoafriická republika, Čad, Republika Kongo, Rovnická Guinea a Gabon.

¹¹ Benin, Burkina Faso, Pobřeží slonoviny, Guinea-Bissau, Mali, Niger, Senegal, Togo.

¹² LACINA, Lubor a Antonin RUSEK. *Evropská unie: trendy, příležitosti, rizika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. 260 s. ISBN 978-807-3800-772.

sledovaná realita dospět. Evropský integrační proces vychází ze dvou základních paradigmat – supranacionální a intergovernmentální. Základní prvek, který vychází z těchto dvou paradigmat, je vztah k suverenitě národních států. To znamená, do jaké míry je tato suverenita narušena, jaký je cílový stav, spočívající ve změně suverenity ponechané na národní a nadnárodní úrovni a způsob, jak k tomu dospět.

Supranacionální paradigma je založeno na teorii vzniku nadnárodního centra, kde jsou přijímána rozhodnutí, která jsou závazná pro všechny členské země, a ty odevzdávají tomuto centru vlastní suverenitu. Cílem je vytvoření politické unie. Oproti tomu intergovernmentální paradigma předpokládá, že národní potřeby a zájmy není možné sjednotit. Skutečnými aktéry v mezinárodních vztazích jsou suverénní státy.¹³

2.2 První náznaky měnové spolupráce po druhé světové válce

Události ve světě souvisejí s tím, co se pak dělo v Evropě, proto bude věnována pozornost světovému dění. Proces budování národních států během 19. století přinesl ztotožnění konkrétní země s měnou. Charakteristickým byl oběh jak zlatých, tak i stříbrných mincí. Jejich vzájemný měnový kurz podléhal množství jejich nálezů a těžby. První zemí, která upustila od používání stříbra a přijala zlatý standard, byla Velká Británie. Evropský bimetalismus však přetrval až do 50. let 19. století.¹⁴ Zlato mělo privilegované postavení, historicky ekvivalentní k později používaným penězům na trhu. Začátek 20. století se nesl v duchu rozkladu tehdejších monarchií a vyústil do prvního celosvětového válečného konfliktu.

Válečná období byla vždy spojena se zvýšenými náklady a zátěží rozpočtů. Mnoho zemí během 1. sv. války zareagovalo dvěma možnými způsoby: zvýšením tisku peněz a zadlužením dané země. Ceny tak během války byly uměle udržovány na požadované úrovni pomocí přidělového systému.¹⁵

Krise 30. let 20. století vybičovala nedůvěru v papírové peníze, která podnítila poptávku po zlatě. Tu však jednotlivé země nedokázaly uspokojit. Ohroženy byly i měnové operace mezi zeměmi. Některé státy se uchýlily k restrikcím ve směně domácí měny z cizí (část docházelo až k naturální směně), tzv. barteru. V období krizových let 1929-1930

¹³ SYCHRA, Zdeněk. *Jednotná evropská měna: realizace hospodářské a měnové unie v EU*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, 291 s. ISBN 978-80-210-5082-2.

¹⁴ WYPLOSZ, Richard, Charles BALDWIN. *The economics of European integration*. 4th ed. New York: McGraw-Hill Higher Education, 2012. ISBN 978-007-7131-722.

¹⁵ Tamtéž.

průmyslová produkce klesla ve světě o 37 %. Začala převažovat nabídka nad poptávkou a docházelo k hromadění zásob ve skladech. To mělo za následek pokles cen nebo dokonce k ničení potravin. Opakování podobné situace se po 2. světové válce snažil zabránit brettonwoodský systém. V období po 2. světové válce byly položeny základy současných forem měnové spolupráce, která se opírá o existenci nadnárodních měnových institucí.

První myšlenky, jak se vyrovnat s válečnými následky, se objevily již v průběhu roku 1941, přestože předpoklad vítězství protinacistické koalice byl vzhledem k tehdejší válečné situaci ještě předčasný. Hlavní otázkou bylo vytvoření institucí, které by pomohly s obnovou válkou postižených států a současně vytvoření pevného systému, který zajistí stabilitu měn. K realizaci těchto návrhů však došlo až o tři roky později v americkém městě Bretton Wood ve státě New Hampshire, kde se rozsáhlých jednání zúčastnilo 44 zemí. Konference byla svolána tehdejším americkým prezidentem Franklinem Delano Rooseveltem a trvala od 1.7 do 22.7 roku 1944.

K jednání bylo přizváno také Československo, které bylo zastoupeno pětičlennou delegací československé vlády v Londýně. V čele delegace stál tehdejší ministr financí dr. Ladislav Karel Feierabend, místopředseda měnového fondu ministerstva financí dr. Jan Viktor Mládek, přednosta hospodářské služby ve Spojených státech amerických Josef Háně, prof. Ervin Exner a prof. Antonín Basch. Přes zmíněný počet účastníků se států měly rozhodující vliv Spojené státy americké (zastoupené ekonomem H. D. Whitem) a Velká Británie (zastoupená ekonomem J. M. Keynesem). Tato okolnost měla rozhodující vliv na průběh i dopady celé konference a nesla s sebou střet dvou myšlenek: americké a britské. „Britský plán“ byl představován Keynesovou Clearingovou unií, zatímco „americký plán“ Mezinárodním měnovým fondem.

Přestože ve výsledku došlo ke shodě v řadě bodů, stal se hlavní institucí brettonwoodského systému Mezinárodní měnový fond. Pochopitelnou roli v tomto rozhodnutí hrála již tehdy zjevná pozice Spojených států jako „supervelmoci“. Výsledkem brettonwoodských jednání se stala Brettonwoodská dohoda (označována opisně také jako Standart ekvivalence dolaru a zlata), která se tak stala první globální peněžní konstitucí. Dílčím výstupem Brettonwoodské konference byl také vznik dvou důležitých institucí, známých také jako Brettonwoodská dvojčata – již zmíněný Mezinárodní měnový fond a Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (International Bank for Reconstruction and Development; později přejmenovaná na Světovou banku (World Bank)) zřízená pro poskytování finanční pomoci válkou zasaženým zemím a podpoře jejich poválečného rozvoje.

Kromě zmíněných institucí došlo také k vytvoření Mezinárodní obchodní organizace¹⁶ (International Trade Organisation, ITO).

Po vzniku Brettonwoodu začínala v Evropě užší měnová spolupráce kurzového charakteru. První oficiální dokument o měnové spolupráci v Evropě byl představen v roce 1962 viceprezidentem Evropské komise Robertem Marjolinem. Ale rozhodující impuls byl až v roce 1969, kdy byla ustanovena komise v čele s ministerským předsedou Lucemburska Pierrem Wernerem. Tato komise byla založena na konferenci nejvyšších představitelů Evropského hospodářského společenství (EHS) v Haagu. Komise měla za úkol vypracovat posudek o možnostech dosažení HMU do konce roku 1980. Tento posudek byl odevzdán 8. října 1970 a označuje se jako tzv. Wernerova zpráva. Wernerova zpráva se střetávala s různými názory. Zastánci ekonomické školy obhajovali pozici, že měnová unie musí vzniknout po dlouhé přípravě, aby hospodářské politiky byly řádně zkoordinovány. Naproti tomu zastánci monetaristické školy kladli důraz na rychlé zafixování kurzů, jelikož členské země v systému pevných kurzů jsou motivovány a tlačeny ke konvergenci hospodářských politik.¹⁷

Wernerova zpráva obsahovala plán, který definoval HMU a této unie mělo být dosaženo ve třech etapách. HMU měla vykazovat tyto znaky:

- dosažení plné liberalizace kapitálových pohybů,
- neodvolatelný pevný devizový kurz měn bez oscilačního pásma,
- jednotnou měnovou politiku řízenou centrální měnovou institucí,
- centralizovaná rozhodnutí o hospodářské a fiskální politice,
- zavedení jednotné měny pro celé Společenství.¹⁸

Přestože se na začátku roku 1971 začal Wernerův plán realizovat, zasáhla řada okolností (především rozpad brettonwoodského systému, první ropný šok), která jeho pokračování ukončila¹⁹. V roce 1971 tehdejší americký prezident Richard Nixon odvolal směnitelnost dolaru za zlato. Proto byly ve Washingtonu podepsány Smithsoniánské dohody, v němž byly stanoveny střední a směrné kurzy vůči americkému dolaru. Součástí byla i

¹⁶ Tato instituce byla navržena jako podpora Mezinárodního měnového fondu. Byla postavena na základech tzv. „Havanské charty“, která však při jednání Spojených národů nebyla přijata a Mezinárodní obchodní organizace tak svou činnost nikdy nezačala.

¹⁷ DĚDEK, Oldřich. *Historie evropské měnové integrace: od národních měn k euru*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2008. 260 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-076-8.

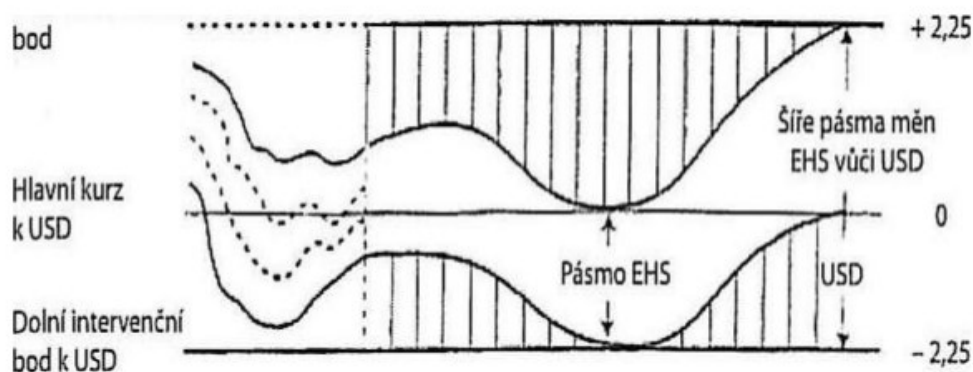
¹⁸ DĚDEK, Oldřich, ref. 12, s. 18.

¹⁹ Ani v pozdějších letech se již tehdejší Evropské společenství k možnostem Wernerova plánu nevrátilo.

dohoda o udržování kurzů svázaných s dolarem pomocí intervencí v rámci $\pm 2,25$ %. Tento krok vyžadoval ochotu tolerovat výkyvy až do výše 9 %. I přes přijatá opatření, v roce 1973 došlo k oslabení dolaru a výsledkem bylo opuštění systému pevných kurzů a přechod k systému volně pohyblivých kurzů světových měn.

V Evropě mezi jednotlivými členskými zeměmi bylo sníženo flukтуаční pásmo mezi sebou na polovinu (představovalo tedy $\pm 1,25$ % - „had“)²⁰, zatímco vůči americkému dolaru zůstalo na $\pm 2,5$ % („tunel“). Země Beneluxu zúžily oscilační pásmo svých měn na $\pm 0,75$ % od základní parity a tím vznikl tzv. červ v hadovi v tunelu. Tento systém je znázorněn na obrázku č. 2. „Evropský had“ představoval regionální verzi zaniklého brettonwoodského systému, ale stejně jako on nebyl konstruován tak, aby „přežil“ hektické období 70tých let, především díky inflaci, která následovala za první ropnou krizí v letech 1973-1974.²¹ Především boj jednotlivých členských zemí s inflací nebyl srovnatelný. Zatímco některé (Belgie, Německo a Nizozemí) držely inflaci pod kontrolu, jiné (Velká Británie, Itálie) se potýkaly s nastalou inflací s obtížemi. Udržet společenství „evropského hada“ za stávajících podmínek nebylo možné.

Obrázek 2.2 Fungování hada v tunelu

Zdroj: SYCHRA, Z. Jednotná evropská měna. Realizace hospodářské a měnové unie v EU, str. 53

²⁰ Nizozemsko a Belgie mezi léty 1972-1976 snížily vzájemné flukтуаční pásmo na $\pm 1\%$ a vzniklý systém byl označen jako „červ v rámci hada v tunelu“.

²¹ WYPLOSZ, Richard, Charles BALDWIN. *The economics of European integration*. 4th ed. New York: McGraw-Hill Higher Education, 2012. ISBN 978-007-7131-722.

2.3 Vývoj měnové spolupráce v 70. letech

V 70. letech členové ES byli rozděleni na dvě skupiny. První skupina (Německo, Belgie, Lucembursko, Nizozemsko, Dánsko) se účastnila skomírajícího hada, který pokračoval ve šlépějích brettonwoodského systému pevných kurzů, a druhá skupina (Francie, Itálie, Velká Británie) se účastnila plovoucích kurzových režimů. Toto období se též označuje jako euroskléróza, kdy hospodářství se vyznačovalo stagflací. Proto v 70. letech vznikly určité iniciativy, které měly za úkol koordinovat kurzové politiky. I když tyto plány byly neúspěšné, tak v historii HMU zaujímají významnou pozici.²²

2.3.1 Odmítnuté iniciativy před EMS

Následující zmíněné iniciativy byly vytvořeny, aby vytvořily novou hybnost kurzové politiky. I když většinou ztroskotaly na různorodost názorů, měly svůj význam, protože většinou identifikovaly nějaký důležitý aspekt problému.

Fourcadův plán

V roce 1974 Francie upustila od měnového hada, v roce 1975 se znovu zapojila a v březnu 1976 z něho definitivně vystoupila. Tehdejší ministr financí Jean-Pierre Fourcade předložil Radě Ecofin materiál o reformě hada. Plán navrhoval:

- zavedení mezimarginálních intervencí,
- posílení úvěrových linek mezi CB členských zemí ES,
- košovou jednotku EUA (European Unit of Account).²³

Kritika hada spočívala především v tom, že slabá měna je limitována výši svých devizových rezerv a naopak silná měna může „tisknout“ peníze. Tato asymetrie v intervencích staví na tom, že varianta odlivu devizových rezerv způsobuje daleko větší újmu, než dodávání peněz do oběhu. Fourcadův plán měl za úkol vnést do společného kurzového systému symetrii a do centra intervenčního mechanismu umístil evropskou účetní jednotku EUA, později se přejmenovala na evropskou měnovou jednotku ECU. Fourcadův plán obsahoval i další podněty, ale nesetkal se s kladnou odezvou, protože přinášel mnoho nejistot a pochybností o chování intervenčního modelu.

²² DĚDEK, Oldřich, ref. 12, s. 45.

²³ DĚDEK, Oldřich, ref. 12, s. 47.

Duisenbergův plán

V roce 1976 holandský ministr financí Wim Duisenberg předložil plán, který měl za úkol koordinovat hospodářské politiky tak, aby se odstranily fragmentace kurzových režimů. Záměrem bylo zmírnit rozdíly mezi zeměmi, které byly zapojeny do měnového hada a zemí mimo systém.²⁴ Tento plán obsahoval tzv. cílové zóny, které se od flukтуаčního pásma lišila tím, že měly sloužit pouze jako pomocný indikátor při diskuzi o vhodné korekci hospodářské politiky. Koncept cílových zón se ale nesetkal s kladnou odezvou a po roce bylo od něho opuštěno.²⁵

Jenkinsova iniciativa

Roy Jenkins se v roce 1977 stal předsedou Evropské komise a na veřejných vystoupeních představil svou vizi o budování HMU souběžně po linii hospodářských a měnových politik. Usiloval o posílení rozpočtu Společenství a o rozšíření jeho kompetencí. Celkově byl zastáncem decentralizované formy měnové unie. Ani tato iniciativa se nesetkala s pozitivním ohlasem.²⁶

Paralelní měna

Tato teorie vznikla v 70. letech, díky manifestu, kde formování měnové unie mezi členskými zeměmi je třeba svěřit v soutěži národních měn. Základním principem mělo být spontánní tláhnutí tržních aktérů k používání jedné měny. Velkým propagátorem této koncepce byla Velká Británie. Ta jako klíčový požadavek označila odstranění všech restrikcí omezujících používání národních měn, které měly umožnit, aby se národní měny staly paralelně obíhajícími měnami soutěžícími o přízeň veřejnosti. Později byl tento přístup obohacen i o tzv. hard ECU, které mělo být umožněno cirkulovat s ostatními národními měnami.²⁷

2.3.2 Vznik Evropského měnového systému

V roce 1979 byl založen Evropský měnový systém (EMS), který měl za úkol minimalizovat problémy členských států v oblasti měnové politiky. Jeho hlavním cílem bylo vytvoření stabilní měnové zóny v Evropě. Členové EMS se skládali z tehdejších členů EHS

²⁴ „hadaři“ – Benelux, Dánsko, Německo, Francie, „floateři“ – země, které nefixovaly své měny vzájemně vůči sobě (Velká Británie, Irsko, Itálie).

²⁵ DĚDEK, Oldřich, ref. 12, s. 51.

²⁶ DĚDEK, Oldřich, ref. 12, s. 52.

²⁷ Tamtéž.

(Evropské hospodářské společenství)²⁸, kromě Velké Británie. Hlavní důvod pro vytvoření EMS byl především politický, po neúspěchu Wernerova plánu totiž bylo hlavním cílem zachovat stávající integraci. EMS se tak stal nástrojem pro dosažení relativní měnové stability prostřednictvím tří základních pilířů:

- existence uměle vytvořené měnové jednotky ECU,
- systém směnných kurzů,
- existence úvěrových a intervenčních mechanismů.²⁹

Tento projekt inicioval především tehdejší německý kancléř Helmut Schmidt a francouzský prezident Valéry Giscard d'Estaing. Evropský měnový systém byl představen v roce 1978 v Kodani. Mnozí ale nedávali EMS moc šancí, protože se pouze měl stát alternativním projektem měnové integrace a volnější variantou měnového hada. Nakonec byl v prosinci 1978 na zasedání Evropské rady stvrzen a jeho činnost byla zahájena v březnu 1979.

Evropská měnová jednotka

Název měnové jednotky ECU se skládal z názvu staré francouzské mince (ecu-d'or) a z anglické zkratky evropské měnové jednotky (European Currency Unit). Jednalo se o uměle vytvořenou jednotku vypočítanou z měnového koše, skládající se z pevně stanoveného podílu všech měn členských států, které se účastnily EMS.³⁰ Složení měnového koše záviselo na podílu země na HDP ES, podílu země na vzájemném obchodu a podílu centrálních bank na ujednání o krátkodobé finanční podpoře. Měnový koš se upravoval pouze tehdy, jen pokud se váha měny změnila vlivem kurzu o více než 25 %. Co pět let byla prováděna revize množství složení koše. Do přijetí Smlouvy o EU byly provedeny pouze dvě revize, a to v roce 1984 začleněním řecké drachmy a o pět let později zapojením španělské pesety a portugalského escuda. Největší váhové zastoupení měla německá marka a francouzský frank, nejmenší váhové zastoupení měl lucemburský frank společně s irskou librou.³¹ ECU byla

²⁸ EHS v tehdejší době tvořili: Belgie, Dánsko, Francie, Itálie, Irsko, Lucembursko, Nizozemí, Německo, Velká Británie.

²⁹ SYCHRA, Zdeněk, ref. 8, s. 60.

³⁰ KÖNIG, Petr, Lubor LACINA a Jan PŘENOSIL. *Učebnice evropské integrace*. 2., aktualiz. vyd. Brno: Barrister, 2007. 402 s. Studium Barrister. ISBN 978-807-3640-446.

³¹ MARKOVÁ, Jana. *Mezinárodní měnové instituce*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2002. 251 s. ISBN 80-245-0431-6.

rozdělena na oficiální ECU, která byla používána v rámci ES³², soukromou ECU, která byla využívána na finančních trzích a na zelenou ECU, která byla určena pro zemědělské platby.

ECU byla emitována Evropským fondem měnové spolupráce (FECOM), do kterého každá členská země vkládala 20 % svých zlatých a dolarových rezerv. To znamená, že ECU byla kryta zlatem a americkými dolary, ale země ES nemohly ovlivnit ceny zlata a kurzu dolaru, proto mohlo docházet k výkyvům v emisi ECU. Úročení ECU probíhalo tak, že úroky dostávaly nebo platily pouze centrální banky tehdy, když jejich držba ECU překračovala, nebo byla nižší než objem ECU, který dostaly od FECOMU. „*Výše úrokové sazby byla stanovena na základě průměrné diskontní sazby centrálních bank členských zemí ES vážené jejich váhovým zastoupením v měnovém koši pro odvozování ECU*“.³³

Mechanismus měnových kurzů

Nejdůležitější součástí celého měnového systému byl mechanismus měnových kurzů ERM (Exchange Rate Mechanism). Fungoval na základě tzv. paritní mřížky³⁴ a indikátoru divergence. ERM sloužil jako kompromis mezi Francií, která chtěla stanovit měnová pásma vazbou k ECU a Německem, které požadovalo definovat měnová pásma bilaterálně.³⁵ Největším kritikem ERM se stala Velká Británie, která do tohoto mechanismu vstoupila až v roce 1990 a o dva roky později společně s Itálií ERM opustila. EMS byl založen na intervencích centrálních bank, jejichž cílem byla stabilita měnových kurzů a tyto intervence byly dvojího druhu:

- Intervence na udržení vzájemných kurzů národních měn,
- Intervence na udržení kurzů národních měn k ECU.³⁶

Centrální banky zemí, které byly zapojené do ERM, měly povinnost udržovat vzájemné kurzy v rámci tzv. horního a dolního intervenčního bodu, které byly stanovené ve výši +/- 2,25 %. V roce 1993 bylo toto rozpětí rozšířeno na +/- 15 %. Země, které využívaly systém volně pohyblivých kurzů, měly možnost si zvolit širší rozpět +/- 6 %. Tuto možnost využila Itálie.

³² Přístup měly pouze centrální banky členských zemí ES

³³ MARKOVÁ, Jana, ref. 26, s. 154.

³⁴ Založena na soustavě bilaterálních středních kurzů národních měn, které byly odvozeny z platných středních kurzů národních měn ECU.

³⁵ SYCHRA, Zdeněk, ref. 8, s. 60.

³⁶ MARKOVÁ, Jana, ref. 26, s. 155.

Paritní mřížka byla později obohacena o tzv. indikátor divergence, který si vymohly země se slabšími měnami. Ten umožňoval odpovědné stanovení povinnosti intervenovat v rámci ERM. Pokud kurzová odchylka mezi dvěma měnami navzájem dosáhla tří čtvrtin povoleného rozpětí, měly obě zainteresované země zareagovat změnou své politiky. Slabší země tak doufaly, že větší břemeno se přenesení na silnější země.³⁷ Ukazatel divergence neplnil spolehlivě svou varovnou funkci, neboť nezaručoval, že potřebný signál zazní před dosažením bilaterálních intervenčních bodů. Proto se dá říct, že tento systém měl pouze psychologický význam.³⁸

Úvěrový mechanismus EMS

Úvěrové facility, které spravoval Evropský fond pro měnovou spolupráci, sloužily k překlenutí deficitu platební bilance nebo kryly náklady z devizových intervencí. Z povinnosti centrálních bank intervenovat na devizových trzích, musí mít centrální banky přístup ke zdrojům, které by mohly použít k zajištění stability své měny. V následující tabulce je přehled dostupných facilit, které EMS nabízel svým členům.

Tabulka 2.1 Přehled úvěrových nástrojů EMS

Název facility	Vlastnosti
Ultrakrátké financování Very Short-Term Financing	<ul style="list-style-type: none"> • Velikost: neomezená • Splatnost: 45 dní, možnost prolongace dvakrát o 3 měsíce • Kondicionality: žádné
Krátkodobá peněžní výpomoc Short-Term Monetary Support	<ul style="list-style-type: none"> • Velikost: 7,9 mld. ECU jako dlužnická kvóta, 15,8 mld. ECU jako věřitelská kvóta • Splatnost: 3 měsíce s možností dvojí prolongace o 3 měsíce • Kondicionality: žádné
Střednědobá finanční pomoc Medium-Term Financial Assistance	<ul style="list-style-type: none"> • Velikost: postupné navýšení na 16 mld. ECU • Splatnost: 2 až 5 let • Kondicionality: stanoveny a monitorovány Radou Ecofin

Zdroj: DĚDEK. *Historie evropské měnové integrace*, str. 81

Mechanismus velmi krátkodobé finanční výpomoci (VSTF – Very Short-term Financing), byl zahájen v roce 1979. Byl založen na neomezených úvěrových linkách

³⁷EUROSKOP. *Historie eurozóny*. [online]. 2014 [cit. 2014-05-30]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/319/sekce/historie-eurozony/>.

³⁸MARKOVÁ, Jana, ref. 26, s. 161.

v národních měnách mezi centrálními bankami. Úvěry měly sloužit k provádění marginálních devizových intervencí prostřednictvím Evropského fondu měnové spolupráce. Mechanismus krátkodobé finanční výpomoci (STMS – Short-Term Monetary Support) byl zaveden v roce 1970 v návaznosti na tzv. Barreho plán, který navrhoval vytvořit mechanismus vzájemné výpomoci při krátkodobých problémech platební bilance. STMS měl sloužit k financování deficitů platebních bilancí, způsobených nepředvídanými událostmi. Pro každou banku byla stanovena věřitelská a dlužnická kvóta. Mechanismu střednědobé finanční výpomoci (MFTA – Medium-Term Financial Assistance) byl zaveden v roce 1971 a sloužil k financování vážnějších poruch platebních bilancí členských zemí. Poskytnuté úvěry byly vázány na splnění určitých finančních a ekonomických podmínek.³⁹

Celé fungování EMS nebylo moc úspěšné. Největší krize se dostavila v roce 1992 po spekulativním útoku na britskou libru. V roce 1993 nastal spekulativní útok na slabší měny. Spekulace vyústily v rozhodnutí Rady ministrů o rozšíření pásma pro pohyb kurzů na +/- 15 % od střední hodnoty. Poté došlo k diskuzi členských států nad posunem v oblasti ekonomické integrace.⁴⁰ V literatuře se uvádí tři momenty, které znamenaly krizi EMS:

- vybočené kurzy některých měn jako domněle odvrácená strana dlouhodobé nečinnosti při přestavování parit,
- německé sjednocování, jehož náklady byly prostřednictvím pevného závěsu na německou marku exportovány do Společenství,
- zamítavé dánské referendum o Maastrichtské smlouvě.⁴¹

2.4 Vznik současné podoby hospodářské a měnové unie

Evropský měnový systém nebyl jen neúspěšný. V 80. letech napomohl stabilizovat devizové kurzy měn, a to jak pro kurzy nominální, tak i reálné.⁴² Této stabilizaci napomohlo to, že prováděná politika poskytovala pro transakce důvěryhodnější prostředí, ale i to, že Francie a Itálie tlumily potencionální výkyvy pomocí devizových restrikcí. Prioritou monetární politiky v této době byl boj proti inflaci, proto účastníci EMS se přizpůsobovali Německu, které mělo nejsilnější měnu. Jen Francie se neúčastnila tohoto přístupu, vznikl zde

³⁹ DĚDEK, Oldřich, ref. 12, s. 81.

⁴⁰ KÖNIG, Petr, ref. 25, s. 189.

⁴¹ DĚDEK, Oldřich, ref. 12, s. 137.

⁴² Nominální měnový kurz znamená počet jednotek měny, za které lze nakoupit jednotku měny zahraniční. Reálný kurz je podíl cenové hladiny v zahraniční a domácí cenové hladiny, kde zahraniční cenová hladina je převedena na jednotky domácí měny přes stávající nominální kurz.

takový deficit platební bilance, že byla nutná reakce, buď v podobě ustoupení od evropské integrace zavedením dovozních omezení, nebo uplatnění restriktivní makroekonomické politiky. Pro druhý krok byl tehdejší francouzský ministr financí Jacques Delors.⁴³

Důležitý rok vytvoření HMU byl rok 1988. Tehdy byl vytvořen zvláštní výbor, jehož úkolem bylo navrhnout konkrétní etapy realizace HMU. Předsedou výboru se stal Jacques Delors a členové byli tvořeni z dvanácti prezidentů centrálních bank členských zemí ES, jednoho člena Komise a tří expertů. V roce 1989 výbor předložil Zprávu o hospodářské a měnové unii, známější pod názvem Delorsova zpráva. Ta definovala nutné podmínky pro vybudování HMU, identifikovala nutné institucionální předpoklady a konkrétní požadavky na průběh jednotlivých etap HMU. Zdůraznila, že vytváření HMU musí být jednotný proces. Institucionální úpravy by měly být formulovány jako celkový koncept změny Smlouvy o založení Evropského společenství. Bylo nutné přijmout pravidla pro obezřetné chování národních rozpočtů zprvu založených na dobrovolné koordinaci a po přechodu do stádia měnové unie podpořených sankcemi. Oproti Wernerově zprávě byl kladen důraz i na politiky sledující zefektivnění vnitřního trhu a na institucionální zázemí měnové unie, kdy za jednu z priorit označila ustanovení Evropského systému centrálních bank (ESCB). Ten byl pověřen pečovat o cenovou stabilitu.⁴⁴

Evropská rada schválila Delorsovu zprávu v červnu 1989 v Madridu jako „Strategii evropské hospodářské a měnové unie“ a rozhodla o započetí první etapy od 1. července 1990. V prosinci 1989 se konalo další zasedání ve Štrasburku, které rozhodlo o svolání mezivládní konference o HMU, jejíž cílem bylo vyjednání kompromisu a dořešení definitivní podoby HMU. V říjnu v roce 1990 v Římě Evropská rada rozhodla o započetí druhé etapy od 1. ledna 1994. V roce 1990 také komise publikovala dokument s názvem „Jeden trh, jedna měna“⁴⁵, který analyzoval výhody a náklady spojené se vznikem HMU.

2.4.1 Smlouva o Evropské unii a rozdělení HMU do etap

V prosinci 1990 se paralelně konaly dvě mezivládní konference, které vyústily v přijetí Smlouvy o Evropské unii, známější pod názvem Maastrichtská smlouva, která byla podepsána 7. února 1992. Základem Smlouvy o EU se stala třípířňová struktura EU a HMU

⁴³EUROSKOP. *Historie eurozóny*. [online]. 2014 [cit. 2014-05-30]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/319/sekce/historie-eurozony/>.

⁴⁴ MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Delorsova zpráva*. [online]. 2013 [cit. 2014-05-30]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/vykladovy-slovnicek/d-2334>.

⁴⁵*European economy / Commission of the European Communities: One market, one money* [online]. 1990 [cit. 2014-06-26]. ISSN 0379-0991. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication7454_en.pdf.

spadala do prvního, nadnárodního pilíře. Podle smlouvy zahrnovala HMU „*neodvolatelné stanovení měnových kurzů vedoucí k zavedení jednotné měny – ECU, jakož i vymezení a provádění jednotné měnové a devizové politiky, jejímž prvořadým cílem je udržet cenovou stabilitu, a aniž je dotčen tento cíl, podporovat obecnou hospodářskou politiku ve Společenství v souladu se zásadou otevřeného tržního hospodářství s volnou soutěží.*“⁴⁶ Smlouva o EU vstoupila v platnost 1. listopadu 1993. Maastrichtská smlouva rozdělila HMU do tří různých etap.

Přípravná a startovací fáze

První etapa, která byla realizovaná v období od 1. července 1990 do 31. prosince 1993 zahájila proces budování HMU sérií přípravných kroků. Došlo k dokončení jednotného vnitřního trhu a volného pohybu zboží, osob, kapitálu a služeb. Byly posíleny nástroje hospodářské a sociální soudružnosti a došlo ke koordinaci rozpočtových politik členských států. Všechny měny členských států měly vstoupit do EMS a národní vlády byly vyzvány k tomu, aby eliminovaly omezení k používání ECU.

Přechodná a klíčová fáze

Nejnáročnější a nejdůležitější etapa byla realizována od 1. ledna 1994 do 31. prosince 1998, vytvořila institucionální, ekonomické a právní předpoklady pro zavedení jednotné měny. Začal fungovat Evropský měnový institut (EMI) jakožto předchůdce Evropské centrální banky (ECB). Neměl právní subjektivitu, a ani nemohl zasahovat do měnových politik členských států. Jeho hlavní náplní byla podpora spolupráce mezi národními bankami členských států a prohlubování koordinace národních měnových politik za účelem zajistit cenovou stabilitu. Rozhodovacím orgánem byla Rada EMI, složená z prezidenta a guvernérů národních centrálních bank. Z řad guvernérů byl jmenován viceprezident a rozhodovalo se buď kvalifikovanou většinou, nebo jednomyslně.⁴⁷

Komise zveřejnila 31. května 1995 Zelenou knihu o vytvoření HMU, která obsahovala podrobné kroky k zavedení společné měny. V prosinci na summitu Evropské rady v Madridu byl stanoven název společné měny – euro, zároveň zde bylo dohodnuto, že třetí etapa začne 1. ledna 1999. V červenci 1997 byl schválen na zasedání Evropské rady v Amsterdamu tzv. Pakt stability a růstu, jehož úkolem bylo zajistit plnění fiskálních kritérií i po vstupu

⁴⁶ Čl. 3a, odst. 2 Smlouvy o ES.

⁴⁷ Kvalifikovanou většinou se hlasovalo v oblastech, které by mohly ovlivnit vnitřní a vnější měnovou situaci ve Společenství.

členského státu do HMU. Na tomto setkání byl rovněž nastíněn mechanismus směnných kurzů ERM II, který se týkal nečlenských zemí eurozóny. V prosinci 1997 byla ustanovena nová platforma v rámci HMU, tzv. Euroskupina, kde cílem bylo diskutovat nad praktickými otázkami fungování HMU. Na konci druhé etapy Rada EU rozhodla na základě plnění konvergenčních kritérií o vstupu členských zemí do HMU. Dne 1. ledna 1999 vstoupili: Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko a Španělsko. Řecko a Švédsko do HMU nevstoupili, jelikož neplnili konvergenční kritéria a Velká Británie a Dánsko si ujednali výjimku o vstupu do eurozóny.

Závěrečná a cílová fáze

Od 1. ledna 1999 byla oficiálně zahájena činnost třetí etapy HMU, kompetence v měnové politice přešly na úroveň EU. Provádění měnové politiky má na starost Evropský systém centrálních bank a Evropská centrální banka. Směnné kurzy byly pevně zafixovány mezi měnami zúčastněných států a eurem. V roce 2001 bylo do HMU zapojeno i Řecko a od 1. ledna 2002 členské státy eurozóny začaly platit novou měnou - eurem.⁴⁸

2.4.2 Eurozóna a její členové

V následující tabulce lze vyčíst, kdy země přistoupily do eurozóny. Tímto vstupem země začaly používat společnou měnu euro. Od roku 2014 eurozóna čítá 19 členů z 28 členských zemí EU.

Tabulka 2.2 Členové eurozóny

Členský stát	Rok přistoupení	Bývalá měna
Belgie	1999	frank
Estonsko	2011	koruna
Finsko	1999	marka
Francie	1999	frank
Irsko	1999	libra
Itálie	1999	lira
Kypr	2008	libra
Litva	2015	lat
Lotyšsko	2014	lat
Lucembursko	1999	frank
Malta	2008	lira
Německo	1999	marka

⁴⁸ SYCHRA, Zdeněk, ref. 8, s. 80.

Nizozemsko	1999	gulden
Portugalsko	1999	escudo
Rakousko	1999	šilink
Řecko	2001	drachma
Slovensko	2009	koruna
Slovinsko	2007	tolar
Španělsko	1999	peseta

Zdroj: Ministerstvo financí ČR; vlastní úprava

V roce 1994 začala příprava eurobankovek, kdy byla založena pracovní skupina pro bankovky, která měla za úkol navrhnout vzhled bankovek. Též bylo rozhodnuto, že bankovky budou tisknuty v sedmi nominálních hodnotách. Zajímavostí je, že bankovky nesmí mít národní prvky, tzn. významné osobnosti nebo památky. Následně v roce 1996 byl z celkových 44 návrhů vybrán návrh od rakouského výtvarníka Roberta Kaliny s tématem Epochy a slohy.⁴⁹ Dnešní eurobankovky mají několik speciálních technologií proti padělání.⁵⁰ Co se týče vzhledu, tak přední strany vyobrazují okna a portály, které symbolizují evropského ducha otevřenosti a spolupráce. Zadní strany zobrazují různá provedení mostů jako symbolů úzkých vazeb mezi evropskými národy. V oběhu jsou dvě série bankovek, datum stáhnutí první série bude veřejnosti obecně známo s dostatečným předstihem. Rozdíl mezi sériemi je jen v podstatě v grafickém vyobrazení měny.⁵¹

2.5 Konvergenční kritéria

Základní podmínkou, aby se členská země mohla stát členem eurozóny, je dosažení vysokého stupně udržitelné konvergence. Tento stupeň je posuzován podle plnění tzv. konvergenčních (maastrichtských) kritérií. Tato kritéria byla popsána, jak už z jejich názvu vyplývá, v Maastrichtské smlouvě z roku 1992. Konvergenční kritéria jsou též nazývána jako nominální konvergence. Mezi tato kritéria se řadí cenová stabilita, stabilita úrokových sazeb, kurzová stabilita, velikost vládního deficitu a velikost vládního dluhu. „*Kritéria jsou uvedena v článku 140 Smlouvy o fungování EU (dále Smlouvy) a dále specifikována v Protokolu o kritériích konvergence připojeném ke Smlouvě. Souvisejícím postupem při nadměrném*

⁴⁹ MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Historie eurobankovek*. [online]. 2013 [cit. 2014-05-31]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurobankovky-a-euromince/historie-eurobankovek>.

⁵⁰ Pevný papír, plastický tisk, neúplné číslo, vodoznak, ochranný proužek s hologramem a zlatavý proužek.

⁵¹ MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Vzhled eurobankovek*. [online]. 2013 [cit. 2014-05-31]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurobankovky-a-euromince/vzhled-eurobankovek>.

*schodku se zabývá článek 126 Smlouvy a k ní připojený Protokol č. 13 o postupu při nadměrném schodku a příslušná nařízení Rady EU.*⁵²

Důvodem pro vznik konvergenčních kritérií byla obava z toho, že by měnová unie mohla mít negativní inflační dopady. To znamená, že pokud by do měnové unie vstupovaly země s vyšší inflací, pak by země s nižší inflací doplácely na to, že do eurozóny vstoupily. ECB by tak prováděla měnovou politiku všech zemí měnové unie, a tím by pravděpodobně došlo ke zvýšení inflace v celé měnové unii.⁵³

2.5.1 Kritérium cenové stability

Obecně se kritérium cenové stability určuje tak, aby průměrná míra inflace měřená v průběhu jednoho roku nepřekračovala o více než 1,5 procentního bodu míry inflace nejvýše tří členských států s nejlepšími výsledky. Inflace se měří pomocí harmonizovaného indexu spotřebitelských cen. Ten se vypočítá jako přírůstek posledního dostupného 12-ti měsíčního indexu oproti předchozímu 12-ti měsíčnímu průměru. Referenční hodnota cenové stability vychází z prostého aritmetického průměru inflací ve vybraných zemích s nejlepšími výsledky.⁵⁴ Plnění inflačního kritéria by mělo podávat praktický důkaz, že do měnové unie vstupují státy se stejným pohledem na „kulturu cenové stability“.

V praxi se ponechává prostor pro interpretaci institucemi, které hodnotí plnění kritérií. Proto při vyhodnocování je brán zřetel na konkrétní způsob, který instituce implementují. Automaticky se nevylučují země s nízkou či zápornou mírou inflace, ale jen ty, které při mimořádných faktorech vykazují výrazné odchylky v cenovém vývoji oproti ostatním zemím EU. Výsledná hodnota kritéria tak může být velmi nízká.⁵⁵

Tomuto kritériu byla vytýkána nelogičnost, protože se opírá o země s nejlepšími výsledky cenové stability v EU a ne v eurozóně. Byla zde i obava, že konstrukce jeho limitní hodnoty je nevýhodná s ohledem na sblížování cenových hladin a na potřeby reálné

⁵² MINISTERSTVO FINANCÍ ČR A ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *MF ČR A ČNB: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou.* [online]. 2013 [cit. 2014-07-07].

⁵³ DVOROKOVÁ, Kateřina, Jana KOVÁŘOVÁ a Monika ŠULGANOVÁ. *Ekonometrické modelování konvergence ekonomické a cenové úrovně: analýza průřezových a panelových dat.* 1. vyd. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2012, 112 s. ISBN 978-80-248-2543-4.

⁵⁴ MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Kritérium cenové stability.* [online]. 2013 [cit. 2014-07-09]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek/kriterium-cenove-stability>.

⁵⁵ MINISTERSTVO FINANCÍ ČR A ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *MF ČR A ČNB: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou.* [online]. 2013 [cit. 2014-07-07]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/maastricht_vyhodnoceni_2013.pdf.

konvergence. Byla navrhována různá „vylepšení“ tohoto kritéria, např. že by byly brány tři země EU, které dosahují nejlepších výsledků v inflaci podle definice ECB. Tím by se limitní hodnota posunula na úroveň 3,5 procentního bodu, protože cíl inflace podle ECB jsou 2 %.⁵⁶

2.5.2 Kritérium úrokových sazeb

Kritérium úrokových sazeb se určuje tak, aby průměrná dlouhodobá úroková sazba členského státu EU během jednoho roku nepřekračovala o více než 2 procentní body průměrnou úrokovou sazbu tří členských států s nejlepšími výsledky v oblasti cenové stability. Úrokové sazby se měří pomocí výnosů desetiletých státních dluhopisů nebo srovnatelných cenných papírů.⁵⁷ Evropská komise se rozhodla pro dluhopisy se splatností deset let, protože patří mezi nejvíce likvidní cenné papíry. Ve výnosech vládních dluhopisů se mohou projevovat rizikové faktory, jako je např. očekávaná inflace nebo kreditní riziko.

Na rozdíl od inflačního kritéria, tak to kurzové bylo distancováno od názorových rozepří. Nejvíce kritiky na úrokové kritérium bylo však za nadbytečnou duplicitu. To znamená, že k dosažení konvergence úrokových diferenciálů postačuje pouhá jistota, že termín vstupu do měnové unie získá potřebnou kredibilitu bez ohledu na vykazovaný pokrok v ostatních složkách konvergence. Z toho se dá usuzovat, že úrokové kritérium jen odráží mínění trhů dostát nárokům neúrokových kritérií.⁵⁸

2.5.3 Kritérium udržitelnosti veřejných financí

Toto kritérium zahrnuje jak veřejný deficit, tak veřejný dluh. Kritérium veřejného deficitu sleduje, zda poměr plánovaného nebo skutečného schodku veřejných financí k hrubému domácímu produktu nepřekročí referenční hodnotu 3 %. Existuje zde výjimka při překročení stanovené meze, kdy uvedený poměr se výrazně snížil, nebo překročení hodnoty bylo pouze výjimečné. Stavem veřejných financí se evropské instituce zabývají trvale v rámci koordinačních mechanismů.⁵⁹ Při hodnocení kritéria veřejného dluhu se sleduje, zda poměr veřejného dluhu k hrubému domácímu produktu nepřekračuje referenční hodnotu 60 %. Zde

⁵⁶ DĚDEK, Oldřich. *Doba eura: Úspěchy a nezdary společné evropské měny*. 1. vyd. Praha: Linde, 2014. 335 s. ISBN 978-807-2019-335.

⁵⁷ MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Kritérium úrokových sazeb*. [online]. 2013 [cit. 2014-07-09]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek/kriterium-urokovych-sazeb>.

⁵⁸ DĚDEK, Oldřich, ref. 12, s. 180.

⁵⁹ MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Kritérium veřejného deficitu*. [online]. 2013 [cit. 2014-07-09]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek/kriterium-verejneho-deficitu>.

také existuje výjimka z překročení stanovené meze, když uvedený poměr se snižuje a blíží se uspokojivým tempem k referenční hodnotě.⁶⁰ Tyto hodnoty byly odvozeny od známého vzorce, kterým se stanoví rozpočtový deficit potřebný ke stabilizaci státního dluhu:

$$d = g \cdot b, \quad (1)$$

kde b je úroveň stabilizovaného vládního dluhu, g je tempo růstu nominálního HDP, d je rozpočtový schodek. Vzorec ukazuje, že za účelem stabilizace vládního dluhu na 60 % HDP, schodek rozpočtu musí činit 3 % HDP tehdy, pokud je nominální růst HDP 5 %.⁶¹ Obě hodnoty byly podmíněny nominálním růstem jednotlivých ekonomik.

Maastrichtská dohoda vyhodnotila nadměrné schodky jako hrozbu pro udržitelnost měnové unie, proto zakotvila různé zákazy. Jedním z nich je zákaz monetárního financování vlády a všech složek vládního sektoru. Zjednodušeně řečeno, instituce ztratily možnost obstarávat si zdroje na krytí svých aktivit u centrální banky. Další zákaz se týká finanční výpomoci, která zakazovala vystavovat garanci záruky za dluhy jedné členské země jinou členskou zemí nebo celým Společenstvím.

Ustanovení Maastrichtské smlouvy zakazuje všem členským státům EU hospodařit s nadměrnými rozpočtovými schodky⁶². Pokud tak země činí, Evropská komise tak zahájí proceduru při nadměrném schodku, která je upravena tzv. Fiskálním paktu, více viz kapitola 2.7. Rozlišuje se jen to, pokud země je členem eurozóny, tak peněžní sankce se pohybuje ve výši 0,2 % HDP. Na nečlenské země se sankční větev Paktu v jeho části peněžitých pokut nevztahuje, ale mohou být postihnuty např. tím, že jim bude odepřen vstup do eurozóny. Pokud země hospodaří s nadměrným schodkem, tak jim mohou být i odepřeny finanční prostředky z Fondu soudržnosti.⁶³ Pakt stability a růstu byl přijat v červnu 1997 a od té doby prošel mnoha revizemi. Pakt nemá ucelenou podobu v jednom dokumentu, obsahuje větší počet právních aktů, od politických proklamací až po nařízení Rady EU.

2.5.4 Kritérium směnného kurzu

Aby země mohla plnit toto kritérium, tak je zapotřebí, aby byla členem kurzového mechanismu ERM II minimálně dva roky. Během těch dvou let by se směnný kurz země vůči

⁶⁰ MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Kritérium veřejného dluhu*. [online]. 2013 [cit. 2014-07-09]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek/kriterium-verejneho-dluhu>.

⁶¹ DE GRAUWE, Paul. *Economics of Monetary Union*. 10th ed. Oxford: Oxford University Press, 2014. 267 s. ISBN 978-01-996-8444-1.

⁶² Taková výše rozpočtového deficitu, která představuje hrozbu ostatním členům měnové unie.

⁶³ DĚDEK, Oldřich, ref. 51, s. 150.

euru měl pohybovat bez nadměrného pnutí v blízkosti centrální parity, která by měla devalvovat. Vyhodnocují se zde i další kroky, jako je kurzová volatilita vůči euru, velikost a vývoj diferenciálů krátkodobých úrokových sazeb vůči euru, role devizových intervencí.⁶⁴

Při přípravě Maastrichtské smlouvy bylo definované normální fluktuační rozpětí v rozmezí $\pm 2,25\%$ a dočasné rozpětí $\pm 6\%$ od centrální parity. Jenomže nastala krizová léta 1992 – 1993 a fluktuační pásmo bylo nastaveno na $\pm 15\%$ od centrální parity, s čím Maastrichtská smlouva nepočítala. Toto pásmo bylo prohlášeno jako výchozí standard ERM II. Mnohé země, zvláště ty, které mají plovoucí kurz měny, včetně České republiky, vyvolaly bouři nevole vstupovat do ERM II. Tyto země totiž převážně cílovaly inflaci a v kurzovém mechanismu ERM II spatřovaly problém, který nutí k souběžnému sledování inflace a měnového kurzu. Proto toto kritérium je velmi diskutabilní mezi členskými zeměmi EU. Ale ERM II má i své výhody:

- *„disciplinující role, spočívající ve vynucování konzistentní hospodářské politiky a působící jako katalyzátor strukturálních reforem,*
- *kredibilita, poskytující finančním trhům záchytný bod pro kurzová a usměrňující inflační očekávání,*
- *adaptibilita, vytvářející dostatečný prostor pro absorbování asymetrických šoků a dopadů strukturálních změn,*
- *mnohostrannost, usnadňující evropský dohled na ekonomickým vývojem a zprostředkovávající koordinaci hospodářských politik.*“⁶⁵

V rámci vymezeného fluktuačního pásma $\pm 15\%$ je zde možná určitá asymetrie. To znamená, že Evropská komise může tolerovat apreciační pásmo $+15\%$. Pokud dojde k porušení depreciačního pásma $-2,25\%$, tak Komise zahajuje řízení s členským státem, který musí přijmout odpovídající opatření, aby kurz země mohl být v pásmu $-2,25\%$ až $+15\%$. Při překročení hranice -15% dochází k porušení kurzové stability. Kurzový závazek ČNB je vnímán také jako asymetrický neboli jednostranný ve smyslu, že nepřipustí posílení kurzu na úrovni 27 CZK/EUR. Tato situace je zobrazena na obrázku č. 2.3. Dnes se kurzová hodnota

⁶⁴ MINISTERSTVO FINANČÍ ČR. *Kritérium směnného kurzu*. [online]. 2013 [cit. 2014-07-10]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek/kriterium-smenneho-kurzu>.

⁶⁵ DĚDEK, Oldřich, ref. 51, s. 148.

pohybuje okolo 27,5 CZK/EUR a bankovní rada ČNB prohlásila, že tento kurzový závazek neopustí dříve než v roce 2016.⁶⁶

Obrázek 2.3 Nominální měnový kurz CZK/EUR

Zdroj: Ministerstvo financí a ČNB, 2013. Dostupné z:

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/maastricht_vyhodnoceni_2013.pdf.

2.6 Aktuální situace v eurozóně

Základním předpokladem pro hladké fungování eurozóny je ekonomická sladěnost členských zemí, ale členské země spíše vykazují divergentní tendenci. Je to způsobeno především institucionálním nastavením eurozóny. Vlivem fixace měnového kurzu, skokového snížení úrokových sazeb a absence systémů fiskálních transferů došlo k nerovnováhám. Především tyto faktory se projevují v nesladěnosti v řadě ukazatelů, jako jsou dlouhodobé úrokové sazby, nezaměstnanost a růst HDP. Hospodářskou politiku je nutné koordinovat, a proto eurozóna se připravuje na její budoucí uspořádání.⁶⁷

Jedním z kroků Evropské unie, aby se předešlo další krizi v eurozóně, je Smlouva o stabilitě koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii, známější pod názvem Fiskální

⁶⁶ MINISTERSTVO FINANCÍ ČR A ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *MF ČR A ČNB: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou*. [online]. 2013 [cit. 2014-07-07]. Dostupné

⁶⁷ MINISTERSTVO FINANCÍ ČR A ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *MF ČR A ČNB: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou*. [online]. 2013 [cit. 2014-07-07]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/maastricht_vyhodnoceni_2013.pdf.

pakt, která vešla v platnost 1. ledna 2013. Hlavním úkolem této smlouvy je zajistit stabilitu eurozóny tím, že státy připojené k tomuto paktu zajistí, že jejich strukturální schodek státního rozpočtu nepřesáhne 0,5 % HDP. Pokud veřejný dluh země převyšuje 60 % HDP, tak je její povinností snižovat výši schodku minimálně o 5 % ročně. Pokud tato pravidla nejsou dodržována, tak Soudní dvůr EU může danému státu uložit finanční sankce, až do výše 0,1 % HDP. Na summitu EU v roce 2012 se k Fiskálnímu paktu připojilo 25 z 27 zemí, kromě České republiky a Velké Británie. Obrat nastal v roce 2014, kdy nastoupila vláda Bohuslava Sobotky a ČR přijala Fiskální pakt. Cílem vlády je připojit se ke smlouvě, až ČR bude součástí eurozóny.

Dalším obratem v EU je vytvoření tzv. bankovní unie. Ta se skládá ze čtyř pilířů. Hlavní náplní prvního pilíře je vytvářet jednotná pravidla bankovní regulace. Oficiální název druhého pilíře je Jednotný mechanismus dohledu, který nabyl právní účinnosti v říjnu 2013. Jeho hlavním úkolem bylo pověřit Evropskou centrální banku jako odpovědnou instituci za jednotný dohled bankovního systému eurozóny. Třetí pilíř bankovní unie nese název Jednotný mechanismus pro řešení bankovních problémů, jejímž cílem je sjednotit národní přístupy v EU při řešení problémů v bankovním sektoru. Poslední čtvrtý pilíř je zaměřen na harmonizaci národních přístupů a na propojení národních systémů pojištění vkladů. Na přelomu října a listopadu roku 2014 nastal zlom v bankovní unii, a to, že Evropská centrální banka převzala kontrolu nad klíčovými bankami eurozóny. Evropská unie totiž chce předejít další krizi eurozóny, a bankovní unie by měla přetnout „začarovaný kruh“ mezi dluhy bank a dluhy států. Více se tomuto tématu věnuje Lenka Jurošková ve své publikaci Bankovní regulace a dohled.

Kromě rozpočtové kázně a bankovní spolupráce krize vyvolala další oblasti, ve kterých je nutná reforma. Integrace finančního trhu má velký význam pro hladké fungování hospodářské a měnové unie. Hlavním důvodem je, že může fungovat jako pojistka usnadňující se přizpůsobení asymetrickým šokům. Euro figuruje na druhém místě jako mezinárodní měna, po americkém dolaru. Není pochyb o tom, že eurozóna přežije krizi, která propukla v roce 2010, jelikož euro má potenciál se stát hlavní měnou konkurující dolaru, a na finančních trzích přitahuje investory i dlužníky tak, jak to funguje v USA.⁶⁸

⁶⁸ DE GRAUWE, Paul. ref. 56, s. 239.

Dílčí shrnutí

Tématem úvodní kapitoly je historický vývoj měnové integrace v Evropské unii. Počátky myšlenky o společné měnové unii se vyskytly už před několika desetiletími, ale její vývoj nebyl vždy příznivý.

S využitím teorie je v úvodní části kapitoly vymezeno postavení HMU v ekonomické integraci. Poté byl popsán samotný zrod měnové integrace a jeho počáteční vývoj, přes Wernerovu zprávu až po její kolaps, kde se ve světě projevil zánik brettonwoodského měnového systému.

Podstatná část kapitoly se především věnuje Evropskému měnovému systému, což je důležitý milník ve vývoji současné HMU. Evropský měnový systém se dělí na tři základní pilíře, a to Evropskou měnovou jednotku ECU, směnný a úvěrový mechanismus. Všechny tyto pilíře jsou stručně, ale přehledně popsány, aby čtenář se v tomto tématu mohl orientovat, jelikož celý vývoj HMU je velmi složitý. Dále je kapitola především věnována vzniku Delorsovy zprávy a následně vzniku Maastrichtské smlouvy, která rozdělila vývoj současné HMU do tří etap. Poslední z těchto etap už představuje dnešní podobu eurozóny, která má v současnosti 18 členů a s největší pravděpodobností se v roce 2015 připojí Litva.

Poslední část druhé kapitoly popisuje konvergenční kritéria, která musí země EU ucházející se o členství v eurozóně plnit. Tato kritéria se dělí na fiskální (deficit vládních financí a vládní dluh) a měnová (cenová stabilita, labilita směnného kurzu a stabilita dlouhodobých úrokových sazeb). V poslední části druhé kapitoly je ve stručnosti popsána eurozóna v současnosti a vznik bankovní unie.

3. Proces přijetí eura v České republice

Česká republika, jako každá země, která vstoupila do Evropské unie, se zavázala přijmout euro jako svou měnu. Pro Českou republiku platí přechodná výjimka, protože ČR zatím nesplňuje všechna Maastrichtská kritéria nutná pro zavedení společné evropské měny. Přechod na euro neznamena jen splnit tato kritéria, ale je nutné i reformovat technickou, institucionální a legislativní oblast. Proto byl zaveden tzv. Národní plán zavedení eura v České republice, který má za úkol uskutečnit zmíněné oblasti, aby ČR mohla bezproblémově a úspěšně zavést euro.

„Staré“ členské země EU⁶⁹ si měly možnost vynutit výjimku v rámci přijetí, respektive nepřijetí společné evropské měny, tzv. opt-out klauzuli, neboli neúčastnickou doložku. Tu si prosadili Velká Británie a Dánsko. Konkrétně Velká Británie se nebude účastnit třetí fáze HMU, Dánsko se účastní třetí fáze, ale ukončení statutu země s dočasnou výjimkou je vázáno na domácí politické hnutí. V posledních měsících se mezi politickými stranami ČR toto téma velmi diskutovalo. Dokonce padl návrh i na vypsání referenda, aby se občané sami vyjádřili, jestli euro chtějí nebo ne. Proto je nutné podotknout, že se vstupem do EU se ČR zavázala jednou přijmout společnou evropskou měnu a kroky, jako je například vypsání referenda, se dají považovat jen jako politický tah.

3.1 Podmínky a proces zavedení eura v ČR

V následující podkapitole budou stručně popsány podmínky k přijetí eura v ČR. Prvním důležitým mezníkem je splnění konvergenčních kritérií, které jsou detailněji popsány na konci druhé kapitoly. Po jejich splnění následuje rozhodnutí Rady EU o zrušení výjimky ze zavedení jednotné měny v dané členské zemi, která vychází ze závěrů konvergenčních zpráv vypracovaných ECB. Po tom, když bude národní měna součástí mechanismu měnových kurzů ERM II 2 roky, tak se stanoví přesné datum vstupu do eurozóny. Rada EU poté určí přepočítávací koeficient, což je kurz národní měny vůči euru, a díky tomu budou přepočítány veškeré peněžní částky.

Další podmínkou je vytvoření legislativního rámce, to znamená příprava právního prostředí a harmonogram. A v neposlední řadě je důležité technické zabezpečení zavedení eura v ČR, kde patří:

- Strategické dokumenty,

⁶⁹ Pojem „staré členské země“ se někdy označuje i jako „stará patnáctka“ a řadí se zde šest zakládajících států EU: Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Německo a Nizozemsko a dále další státy, které přistoupily později: Dánsko, Irsko, Velká Británie, Řecko, Portugalsko, Španělsko, Finsko, Rakousko, Švédsko.

- Strategie přistoupení ČR k eurozóně,
- Scénář zavedení eura v ČR,
- Národní plán zavedení eura,
- Konvergenční program ČR,
- Národní koordinační skupina pro zavedení eura v ČR,
- Příprava právního prostředí na zavedení eura v ČR a navazující prováděcí metodika k harmonogramu legislativních prací,
- Komunikační strategie k zavedení eura v ČR,
- Vyhodnocení plnění konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou.

3.2 Základní legislativní dokumenty

V rámci přijetí jednotné evropské měny existuje mnoho dokumentů, které se vztahují k této problematice. Tato subkapitola bude stručně věnována těmto dokumentům, které jsou pro Českou republiku důležité.

3.2.1 Právní dokumenty

Po vstupu do hospodářské a měnové unie bude Česká republika vázána nejen na hlavní dokumenty určené pro ČR, ale i na řadu norem primárního a sekundárního práva EU a rovněž i na judikatury Evropského soudního dvora. Vedle dokumentů, které jsou především určeny pro ty, kteří se touto problematikou zabývají, existuje ještě informační materiál pro širokou veřejnost. Publikace Příprava České republiky na zavedení eura se především zabývá základními otázkami, jako co je euro, jak bude přijato, proč je euro výhodné apod.

Obecný zákon o zavedení eura v České republice

Tento zákon⁷⁰ o 29ti stranách z roku 2007 je jeden z nejdůležitějších pro Českou republiku. Jak z názvu vyplývá, tak tento zákon obsahuje obecné předpoklady pro zavedení eura v České republice, které jsou totožné se základními principy evropských předpisů. Vedle

⁷⁰ NÁRODNÍ KOORDINAČNÍ SKUPINA PRO ZAVEDENÍ EURA V ČR. Obecný zákon o zavedení eura v České republice. [online]. 2007 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/assets/cs/media/Euro-legislativa_Metodika_Obecny-zakon-o-zavedeni-eura-v-CR-zakladni-principy.pdf.

obecného zákona bude připraven i tzv. změnový zákon, jehož úkolem bude novelizace jednotlivých právních předpisů, které budou obsahovat odkazy na národní měnu.

Obecný zákon obsahuje popis zvoleného scénáře zavedení eura, tedy velkého třesku. Dále obsahuje přepočítací koeficient vyjadřující ekvivalent jednoho eura v českých korunách, který nesmí být jinak měněn či zaokrouhlován. V neposlední řadě je zde vymezena předběžná podoba harmonogramu.

Dále v Obecném zákoně jsou vymezeny hlavní principy, na kterých bude právní úprava spočívat. Jedná se o princip kontinuity právních závazků, který zajišťuje právní jistotu v tom, že zavedení eura nemění obsah právních závazků zakotvené v nařízení ES. Dále je zde vymezen princip nepoškození občana a princip neutrality. Nemělo by docházet k tomu, že občané, kteří platí daně a poplatky budou z důvodů přechodu na jinou měnu platit více.

Příprava právního prostředí v České republice

V tomto materiálu z roku 2009⁷¹ je vymezen spor, jestli ČR zvolí jednorázovou změnu právního řádu nebo metodu postupné změny právního řádu. Jednorázová změna znamená přímou novelizaci všech právních předpisů, které obsahují korunové částky před přijetím eura. Ale nakonec byla zvolena metoda postupné změny, která spočívá v tom, že se vláda teprve rozhodne, jestli přijmou přímou novelu, anebo tzv. přímou použitelnost evropského práva. To znamená, že v právních předpisech se ještě můžou používat české koruny, protože se stejně na ně nahlíží jako na eura. V tomto dokumentu je vymezen i podrobný časový harmonogram jednotlivých etap legislativních prací při přípravě zavedení eura.

V tomto dokumentu jsou porovnány přínosy a náklady těchto metod a vymezuje tři hlediska: právní jistotu, administrativní náročnost a nesouvisející změny. Z hlediska právní jistoty je lepší metoda jednorázové změny, protože se veškeré korunové částky budou nahrazovat hned a přináší to jistotu pro občany. Naopak z hlediska administrativní náročnosti je výhodnější metoda postupné změny. V rámci nesouvisejících změn je lepší metoda postupně změn, protože období pro zavedení eura je relativně pružnější pro řešení problému zastaralých částek.⁷²

⁷¹ NÁRODNÍ KOORDINAČNÍ SKUPINA PRO ZAVEDENÍ EURA V ČR. Příprava právního prostředí na zavedení eura v České republice. [online]. 2009 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/assets/cs/media/Euro-legislativa_Priprava-pravniho-prostredi-na-zavedeni-eura-v-CR.pdf.

3.2.2 Vládní dokumenty

Mezi nejdůležitější vládní dokumenty patří Eurostrategie neboli Strategie přistoupení České republiky k eurozóně a Národní plán zavedení eura. Cílem těchto dokumentů je především organizace přechodu ke společné měně.

Strategie přistoupení České republiky k eurozóně

První verze strategie vyšla v roce 2003, kde se uvádělo, že nejvhodnější termín přijetí eura bude mezi roky 2009 – 2010. Ale jelikož k tomu nedošlo, tak tato strategie musela být aktualizována. Stejně jako původní verze, tak ta aktualizovaná představuje společný a koordinovaný přístup vlády ČR a ČNB k budoucímu přijetí eura. V aktualizované verzi už není stanoven rok přijetí eura. Tento dokument byl schválen vládou v roce 2007 a je členěn na tři části.⁷³

V první části je vyhodnocena původní strategie z roku 2003, ke které patří i dosavadní plnění maastrichtských kritérií. Hlavním důvodem opuštění od stanoveného cíle přijetí eura do roku 2010 bylo to, že v ČR nebylo splněno kritérium nadměrného deficitu, především z důvodu navýšení sociálních výdajů tehdejší vlády. Ostatní kritéria ČR splňovala.

Druhá část dokumentu je věnována dopadům na ČR po přijetí společné evropské měny. V podstatě jsou zde rozebrány přínosy i náklady na českou ekonomiku, které jsou popsány v kapitole 3.3.

V poslední části jsou popsány výzvy pro hospodářskou politiku ČR a perspektivy přijetí eura, kde klíčovou oblast představuje fiskální politika a stav veřejných financí. Nadále jsou prováděny každoročně konvergenční zprávy, ve kterých se vyhodnocuje plnění konvergenčních kritérií a s tím souvisí i zapojení ČR do ERM II, které je předběžně plánováno na 3 roky před vstupem do eurozóny.

Národní koordinační skupina pro zavedení eura v ČR

Národní koordinační skupina pro zavedení eura v ČR byla zřízena usnesením vlády č. 1510 z roku 2005 a spadá pod Ministerstvo financí ČR. Hlavním úkolem skupiny je příprava Národního plánu zavedení eura v ČR, příprava komunikační strategie a koordinace procesu zavedení eura v ČR. Národním koordinátorem zavedení eura je prof. Ing. Oldřich Dědek, CSc., který zároveň pracuje na Institutu ekonomických studií Fakulty sociálních věd

⁷³ MINISTERSTVO FINANCÍ ČR A ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Aktualizovaná strategie přistoupení České republiky k eurozóně*. [online]. 2007 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/assets/cs/media/EU-MFCR_Aktualizovana-strategie-pristoupeni-Ceske-republiky-k-eurozone.pdf.

Univerzity Karlovy v Praze a zároveň je bývalým viceguvernérem ČNB. Národní koordinační skupina se dělí na různé pracovní skupiny, a to:

- pracovní skupina pro komunikaci – organizuje informační kampaň,
- pracovní skupina pro finanční sektor – má za úkol zavést euro do hotovostního i bezhotovostního platebního styku,
- pracovní skupina pro veřejné finance a veřejnou správu – úkolem je sestavování státního rozpočtu i územních rozpočtů v nové měně,
- pracovní skupina pro nefinanční sektor a ochranu spotřebitele – zpracovává pro podniky plán přechodu na euro, vypracovává např. pravidla duálního označování cen či metodiku výměny oběživa během duálního oběhu,
- pracovní skupina pro informatiku a statistiku – zpracovává plán pro hladký přechod statistických databází a informačních systémů ve státní správě i v soukromé sféře,
- pracovní skupina pro legislativu – vypracovává Obecný zákon o zavedení eura v ČR.⁷⁴

Národní plán zavedení eura v České republice

Národní plán⁷⁵ patří mezi významné dokumenty, které jsou důležité pro zavedení eura v ČR. Byl schválen v témže roce, jako Strategie přistoupení ČR k eurozóně, ale hlavním cílem plánu není vyhodnocení plnění maastrichtských kritérií, ale rozpracování oblastí zavedení eura v ČR.

Národní plán se dělí na dvě části, kde v té první je popsán zvolený scénář při přechodu na euro a časový harmonogram. V druhé části jsou popsány úkoly, které musí jednotlivé instituce splnit. Banky musí zajistit volný přechod z koruny na euro. Podniky by se měly připravit zejména na duální označování cen, měly by si nastavit své informační a systémy apod.

Aktualizace Národního plánu probíhá prostřednictvím tzv. Zpráv o plnění Národního plánu zavedení eura v České republice. Poslední aktualizace byla vydána v roce 2010. Tyto zprávy obsahují úkoly, které byly splněné v předešlém roce a úkoly zadáné na daný rok. V neposlední řadě jsou vydávány tzv. Zprávy o činnosti národní koordinační skupiny, které

⁷⁴ MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Koordinační skupina pro zavedení eura*. [online]. 2014 [cit. 2015-03-09]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/regulace/pristoupeni-cr-k-eurozone/koordinacni-skupina-pro-zavedeni-eura>.

⁷⁵ NÁRODNÍ KOORDINAČNÍ SKUPINA PRO ZAVEDENÍ EURA V ČR. *Národní plán zavedení eura v České republice*. [online]. 2007 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/assets/cs/media/EU-MFCR_Plan-c-0000_2010_Narodni-plan-zavedeni-eura-komplet.pdf.

shrnují dosud odvedenou práci. Poslední Zpráva byla vydána v roce 2014, ve které byla shrnuta práce Národní koordinační skupiny v roce 2013.

Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou

Tento dokument⁷⁶ je vydáván každoročně, a předkládá ho ministerstvo financí společně s Českou národní bankou. Poslední aktualizace byla vydána v prosinci 2014. Obsah je v každé aktualizaci stejný. V první části je vyhodnoceno plnění maastrichtských kritérií a výhled plnění do budoucna. V druhé části je vymezeno především cyklická a strukturální sladění české ekonomiky s eurozónou. Tato zpráva zároveň slouží jako podklad pro rozhodnutí, zda ČR může vstoupit do ERM II a tím se přiblížit vstupu do eurozóny.

Evropská integrace se neustále prohlubuje. V posledních měsících proběhla rozsáhlá reforma pravidel pro fiskální dohled, nově vzniká bankovní unie. Nejnovější aktualizovaná verze obsahuje i nově vznikající závazky pro přistupující země.

Konvergenční program

Hlavním cílem konvergenčního programu⁷⁷ je popsat stav veřejných financí české ekonomiky. Stejně jako Vyhodnocení maastrichtských kritérií, tak konvergenční programy vycházejí každoročně a poslední aktualizace je z dubna 2014. Za vydávání programů odpovídá ministerstvo financí. Tento materiál je také důležitý pro Evropskou komisi a Radu EU, protože slouží zároveň jako podklad pro rozhodování a ukončení postupu při nadměrném schodku.

Konvergenční program je rozdělen do sedmi dílčích kapitol. V první kapitole jsou rozebrány cíle vlády ČR při snižování nadměrného schodku. Druhá kapitola je věnována makroekonomickým údajům za poslední rok. V třetí části zprávy je vyhodnoceno hospodaření české ekonomiky v roce 2013 a na těchto podkladech je zpracována predikce na rok 2014. V páté kapitole jsou naopak popsány predikce soukromých nezávislých institucí. Velikost, struktura a dlouhodobá udržitelnost vládních institucí jsou vymezeny v páté kapitole.

⁷⁶ MINISTERSTVO FINANCÍ ČR A ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *MF ČR A ČNB: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou*. [online]. 2014 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/assets/cs/media/EU-MFCR_Plan-c-0000_2010_Narodni-plan-zavedeni-eura-komplet.pdf.

⁷⁷ MINISTERSTVO FINANCÍ. *Konvergenční program – duben 2014*. [online]. 2014 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/assets/cs/media/Konvergence-k-EU_2014_Konvergenčni-program-2014.pdf.

V posledních dvou kapitolách je vymezena kvalitativní stránka příjmů a výdajů vládního sektoru a transparentnost veřejných financí.

3.3 Způsoby přechodu k měnové unii

V prosinci roku 1995 se sešli členové Evropské rady v hlavním městě Španělska, Madridu, kde se shodli na společném názvu evropské měnové jednotky euro. Později ministři financí členských zemí pojmenovali dílčí jednotku, cent. Madridský summit byl významný i tím, že určil, jakým způsobem mohou členské země EU přejít na společnou měnu, a to:

- madridským scénářem,
- velkým třeskem (big bang),
- phasing-outem.⁷⁸

3.3.1 Madridský scénář

Madridský scénář, jak už název napovídá, byl původní navrhovaný plán, který existoval v době vzniku eurozóny. V literatuře se někdy uvádí i scénář s využitím přechodného období. V dané zemi, která přijme tento scénář, se euro zavádí jako bezhotovostní oběživo, národní měna si zachová svou platnost. Přechodné období mezi bezhotovostním oběživem a zavedením hotovostního eura je v maximální délce tři let. Funguje zde pravidlo dobrovolnosti, kdy se v bezhotovostním styku může používat jak národní měna, tak i euro.

Proces zavedení eura v přechodném období lze rozfázovat do dílčích období, to znamená, že madridský scénář funguje v delším horizontu, kdy je možno razit mince, předzásobit ekonomiku euro mincemi a bankovkami. Úvěrové instituce musí vést paralelní účty jak v národní měně, tak i v euru.⁷⁹ Tento způsob zvolily „staré“ členské země EU, jmenovitě Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko a Španělsko.

Kladem madridského scénáře lze uvést rozložení nákladů na zavedení eura v čase, na technické přípravy i přípravy právního prostředí je vymezen dostatek času, má nižší logistické

⁷⁸ MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. Scénář přijetí eura. *Zavedení eura v České republice* [online]. 2013 [cit. 2014-11-12]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/narodni-plan-zavedeni-eura/scenar-prijeti-eura>.

⁷⁹ MINISTERSVO FINANCÍ ČR. *Volba scénáře zavedení eura v České republice* [online]. 2006 [cit. 2014-11-12]. Dostupné <http://www.zavedenieura.cz/cs/dokumenty/vladni-materialy/ostatni-dokumenty>.

i koordinační nároky, ale především je to scénář, který byl několikrát vyzkoušen. Naopak velkým záporem madridského scénáře je jeho nákladnost na udržení dvou měnových okruhů při vedení účtů nebo správě systémů platebního styku.⁸⁰

Obrázek 3.1 Madridský scénář zavedení eura

Zdroj: Scénáře přijetí eura. Businessinfo [online]. 2008 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/scenare-prijeti-eura-3265.html>, *vlastní zpracování*.

3.3.2 Velký třesk

Scénář velkého třesku se zaměřuje na přechod k euru v co nejkratší době, během několika týdnů. Tento koncept má v plánu zavést většina členských zemí EU, včetně České republiky, protože z hlediska nákladů jde pravděpodobně o nejlevnější variantu. Jelikož všechny změny by se měly odehrávat v co nejkratším čase, tak je tento scénář náročnější na přípravu soukromého a veřejného sektoru. Tento princip použily „nové“ členské země EU, a to Slovinsko, Slovensko, Estonsko, Kypr, Malta, Lotyšsko a Litva.

Členové pracovní skupiny pro finanční sektor v České republice se shodli na tom, že scénář Velkého třesku je nejlepší formou pro zavedení eura. Argumentují tím, že např. v oblasti legislativy existuje nejvyšší míra jistoty, bankovní systémy mohou přejít na bezhotovostní euro v podstatě ze dne na den, nebude vytvářen tlak na spekulace ohledně

⁸⁰ VÍTEK, Štěpán. *Právní podmínky přijetí společné evropské měny v České republice*. Olomouc 2010. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta, Katedra finančního práva, národního hospodářství a ekonomie.

přijetí eura. Shodli se i na nedostatku tohoto scénáře, a to je riziko souběhu všech činností v jediném časovém okamžiku.⁸¹

Výhody a nevýhody tohoto scénáře lze demonstrovat na příkladu Slovenska. Největší přínosy díky euru mají velké firmy, nadnárodní společnosti nebo banky. Zjednodušilo se jim obchodování, snížily se jim náklady spojené s převodem měn a eliminovala se kurzová rizika. Co se týče malých podniků a živnostníků, tak tam tyto přínosy nejsou tak velké, jelikož obchodují většinou uvnitř státu. Nakonec samotní občané si na novou měnu zvykli, ale tento fakt se liší podle věku, pohlaví nebo sociálního postavení. Každý občan dostal speciální přepočítávací kalkulačku s platným kurzem koruna/euro. Slovenští občané se rychle naučili platit eurem, ale výši cen stále vyhodnocují ve slovenských korunách. Podle zprávy Evropské komise se obavy, že se zvýší ceny a že se zvýší inflace, byly neopodstatněné.

Nevýhody nastaly především v cestovním ruchu, kdy silná měna měla za následek zdražení hotelů a dalších subjektů v turistickém ruchu a tím významně poklesly i tržby. Silná měna měla za následek i zdražení slovenského zboží určeného pro vývoz a tím i zhoršení platební bilance.⁸²

Obrázek 3.2 Scénář velkého třesku zavedení eura

Zdroj: Scénáře přijetí eura. Businessinfo [online]. 2008 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/scenare-prijeti-eura-3265.html>, vlastní zpracování.

⁸¹ MINISTERSVO FINANCÍ ČR. *Volba scénáře zavedení eura v České republice* [online]. 2006 [cit. 2014-11-12]. Dostupné <http://www.zavedenieura.cz/cs/dokumenty/vladni-materialy/ostatni-dokumenty>.

⁸² SVATOŠOVÁ, Veronika. *Zkušenosti se zavedením eura na Slovensku*. Pardubice 2010. Diplomová práce. Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko-správní.

3.3.3 Phasing – out (období postupného zrušení)

Tento scénář lze kombinovat pouze se scénářem Velkého třesku, nikoliv s Madridským scénářem. Maximálně po dobu jednoho roku po přijetí eura lze používat vybrané právní nástroje (faktury, smlouvy, účtenky), aplikovatelné na národní měnu, ale placení i účtování je nutné provádět v eurech. U finančních zprostředkovatelů je možno prodloužit proces přechodu. Výhodou tohoto scénáře oproti předchozích dvou scénářů je delší čas na přizpůsobení subjektům veřejného i soukromého sektoru, ale klade požadavky na národní legislativu v oblasti zpřesnění jeho průběhu. Scénář s využitím postupného zrušení nenašel podporu mezi členskými zeměmi eurozóny, protože jde o nejasnou a obtížně realizovatelnou variantu.⁸³

Obrázek 3.3 Scénář Phasing – out zavedení eura

Zdroj: Scénáře přijetí eura. Businessinfo [online]. 2008 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/scenare-prijeti-eura-3265.html>, vlastní zpracování.

Obecně nelze jednoznačně určit, který z výše uvedených scénářů je nejlepší. Výběr daného scénáře může záviset na mnoha okolnostech, především na místních podmínkách země a předchozích zkušenostech jiných členských zemí eurozóny. V tabulce 3.1 jsou přehledně vymezeny základní rozdíly jednotlivých scénářů.

⁸³ MINISTERSVO FINANCÍ ČR. *Volba scénáře zavedení eura v České republice* [online]. 2006 [cit. 2014-11-12]. Dostupné <http://www.zavedenieura.cz/cs/dokumenty/vladni-materialy/ostatni-dokumenty>.

Tabulka 3.1 Hlavní rozdíly mezi jednotlivými scénáři

Po vstupu země do eurozóny	Madridský scénář	Velký třesk	Phasing – out
Vedení účtů i v národní měně	ANO	NE	NE
Bezhotovostní transakce i v národní měně	ANO	NE	NE
Hotovostní platby v národní měně	ANO	NE (s výjimkou období duální cirkulace)	NE (s výjimkou období duální cirkulace)
Hotovostní platby v eurech	NE (ale s možností dohody)	ANO	ANO
Faktury a jiné nástroje v národní měně	ANO	NE	ANO

Zdroj: MRÁČEK Karel. *Cesta k zavedení eura: konvergenční kritéria, legislativní rámec, technická opatření* [online]. 2010 [cit. 2015-03-10]. Dostupné z: http://www.eu-vyzkum.eu/pdf/seminar_3/Mracek_OPVK_3a.pdf, vlastní zpracování

3.4 Scénář zavedení eura České republiky

Jak již bylo zmíněno, jako nejschůdnější scénář pro Českou republiku byl vybrán scénář Velkého třesku, který se jeví, jako nejlepší řešení, protože zbylé dva scénáře se provádějí v delším časovém horizontu a jsou tedy i nákladnější. Scénář Velkého třesku lze rozdělit do pěti dílčích fází, které jsou zobrazeny na obrázku 3.4.

Předpřípravná fáze zahrnuje činnosti, ve kterých se platí českou korunou a probíhají technické přípravy na změnu. V přípravné fázi se stále používá česká koruna, ale ceny v obchodech, údaje na výplatních páskách nebo výpisy z bank jsou uváděny už jak v korunách, tak i v eurech na základě přepočítacího koeficientu (duální označování cen)⁸⁴. Odhadovaná délka přípravné fáze je půl roku. Další období se označuje jako období duální cirkulace, kdy v den přijetí se euro používá jak v bezhotovostních, tak i v hotovostních platbách. Platit v hotovosti lze ještě i v korunách, ale vráceny budou eura. Česká koruna je postupně stahována z oběhu. Toto období bude trvat asi 2 týdny. Období mezi koncem duální cirkulace a duálního označování cen bude trvat do konce toho roku, kdy bylo euro zavedeno. Platit se už bude výhradně jen eurem, ale ceny budou stále ještě uváděny v korunách. V závěrečné fázi přijetí eura už budou všechny ceny uváděny v eurech.⁸⁵

⁸⁴ Přepočítací koeficient bude stanoven na šest platných číslic a bude vyjadřovat ekvivalent jednoho eura v českých korunách.

⁸⁵ MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. 2007. *MF ČR: Národní plán zavedení eura*. [online].[cit.2014-11-13]. Dostupné z <http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/regulace/pristoupeni-cr-k-eurozone/plan-zavedeni-eura>.

Obrázek 3.4 Scénář Velkého třesku v České republice

Zdroj: Scénáře přijetí eura. Zavedenieura [online]. 2013 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/narodni-plan-zavedeni-eura/scenar-prijeti-eura, vlastní zpracování>.

3.5 Přínosy a náklady zavedení eura

Při zavedení společné evropské měny je důležité zvážit její přínosy a náklady, které lze rozdělit podle toho, zda jsou bezprostředně spojeny se zavedením společné měny (přímé dopady), anebo se projevují až v delším časovém úseku (nepřímé dopady). Tyto dopady lze také ještě rozdělit na jednorázové a na dopady, které se projeví ve střednědobém až dlouhodobém horizontu.

3.5.1 Přímé přínosy zavedení eura

Přímé přínosy lze rozdělit do čtyř základních kategorií: omezení kurzového rizika, snížení transakčních nákladů, nižší náklady na obstarání kapitálu a vyšší transparentnost cen.⁸⁶

Omezení kurzového rizika

Změna měnového kurzu se týká všech, jak podniků a podnikatelů, investorů, tak i samotných občanů. Česká republika nejvíce obchoduje se zeměmi EU, především s Německem, proto zavedení eura by mělo pozitivní vliv, protože by se už neprojevovaly kurzové rozdíly. Občané se s tímto problémem setkávají především při cestování do zahraničí,

⁸⁶ LACINA, Lubor a Petr ROZMAHEL. *Euro: Ano-ne?*. 1. vyd. Praha: Alfa Nakladatelství, 2010, 319 s. ISBN 978-80-87197-26-4.

jelikož například při posilování české koruny v průběhu času, bude pro občany znamenat ztrátu. Proto eliminace efektu kurzového rizika je trvalým a okamžitým přínosem pro ekonomiku.⁸⁷ Pokud se ještě započítají přínosy z očekávaného růstu zahraničního obchodu, přílivu zahraničního kapitálu a stabilizace veřejných financí, tak pozitivní dopad bude pro českou ekonomiku ještě výraznější.

Snížení transakčních nákladů

Transakční náklady lze rozdělit na finanční a administrativní. Finanční transakční náklady jsou spojené s poplatky, které jsou placené v bankách a ve směnárnách. Administrativní transakční náklady zahrnují náklady na správu účetních systémů, které zpracovávají data ve stejných měnách, správu devizových prostředků apod. Jak transakční tak i administrativní náklady nelze zcela eliminovat, protože stále budou probíhat transakce ve více měnách. Ale i přes to, by úspora transakčních nákladů byla pro Českou republiku velkým přínosem.⁸⁸

Česká republika po vstupu do eurozóny bude moci čerpat veškeré výhody ze zapojení do Jednotného eurového platebního prostoru (SEPA). Ten má na starost provádět platební převody v eurech stejně snadno a bezpečně, jako u plateb domácích.⁸⁹

Nížší náklady na obstarání kapitálu

Klíčovým ukazatelem těchto nákladů je úroková sazba, protože tyto náklady jsou odvislé od cen finančních produktů dostupných na finančních trzích. Kurzovní lístky burzy cenných papírů se stanou jednodušeji srovnatelnými. Při jednotné úrokové míře pro eurozónu to ulehčí obchodování na kapitálovém a peněžním trhu EU.⁹⁰ Členové eurozóny mají možnost využít kredibilitu Evropské centrální banky pro zajištění makroekonomické stability. ECB má za cíl udržet cenovou stabilitu kolem 2 % a díky tomu je možné udržovat i nízké úrokové sazby. Proto lze očekávat, že i při vstupu ČR do eurozóny by měl pozitivní vliv na úrokové sazby, které usnadní přístup ke kapitálu. V České republice by se tento přístup projevil až ve střednědobém horizontu.⁹¹

⁸⁷ LACINA, Lubor, ref. 81, s. 41.

⁸⁸ LACINA, Lubor, ref. 81, s. 43.

⁸⁹ MINISTERSTVO FINANČÍ ČR. *Výhody pro podniky*. [online]. 2013 [cit. 2014-01-14]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/vyhody-a-rizika-eura/vyhody-pro-podniky>.

⁹⁰ FAJMON, Hynek. Euro versus koruna: Dilemata jednotné měny v době dluhové krize. 4. rozš. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012. 339 s. ISBN 978-80-7325-265-6.

⁹¹ LACINA, Lubor, ref. 81, s. 43.

Vyšší transparentnost cen

Spotřebitelé v členských zemích eurozóny mají možnost si porovnávat cenově nejdostupnější produkt nabízený prodejcem v členském státě EU a to má pozitivní vliv na konkurenceschopnost na jednotném vnitřním trhu EU. Existují zde však možné překážky, jako je ochota spotřebitelů vyhledávat si informace, jazyková bariéra, dopravní náklady apod. Ale zkušeností zemí, které už euro přijaly, jsou velmi malé, proto lze očekávat, že tento přínos by se pro Českou republiku objevil až v dlouhodobém horizontu.⁹²

3.5.2 Přímé náklady zavedení eura

Jak to bylo u přínosů, tak i náklady lze dělit do čtyř kategorií: ztráta autonomní měnové politiky a ztráta možnosti řízení měnového kurzu, bezprostřední růst cenové hladiny, administrativní a technické náklady a specifické náklady bankovního sektoru.

Ztráta autonomní měnové politiky a ztráta možnosti řízení měnového kurzu

Účelem nástrojů měnové a kurzové politiky centrálních bank je stabilizace makroekonomického prostředí států, které se především používají při nenadálých situacích. Například CB devaluje měnu za účelem podpory konkurenceschopnosti domácích vývozců, jelikož domácí produkty se stávají levnějšími než zahraniční. Po vstupu ČR do eurozóny ztratí kurzovou politiku, bude se muset akceptovat kurzová a měnová politika EU. ČNB se stane součástí Evropského systému centrálních bank. Pokud by například nastala situace, že by se snížila poptávka po českých automobilech, tak ČNB už by nemohla zasáhnout tím, že by devalvovala měnu. Musel by zasáhnout Eurosystem, ale ten by zasáhl jen v případě, kdyby se jednalo o problém ve více zemích. ECB provádí měnovou politiku celé eurozóny a ne na základě potřeb jednotlivých členských států. V případě, kdy ne všechny státy jsou na tom ekonomicky podobně, není měnová politika ECB stejně výhodná pro všechny.⁹³

Riziko měnových kurzů jako hlavní překážku obchodu podrobně popisuje studie Evropské komise „One market, one money“.⁹⁴ Základní funkce měnového kurzu je to, že dává ekonomice pružnost a brání nerovnováhám. Pokud posiluje kurz, tak klesá inflace a dochází k ekonomickému růstu. Dohánění relativní cenové hladiny probíhá dvěma kanály

⁹² LACINA, Lubor, ref. 81, s. 44.

⁹³ BRŮŽEK, Antonín, Gabriela SMRČKOVÁ, Martin ZÁKLASNÍK. Evropská měnová integrace a Česká republika. 1. vyd. Praha: 2007. 197 s. ISBN 978-80-85860-19.

⁹⁴ EVROPSKÁ KOMISE. *European economy / Commission of the European Communities: One market, one money* [online]. 1990 [cit. 2014-06-26]. ISSN 0379-0991. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication7454_en.pdf.

konvergence, a to kurzovým a inflačním. V ČR dochází k přibližování k eurozóně kurzovým kanálem konvergence, to znamená posilováním koruny. Pokud by ČR vstoupila do eurozóny, tak si tuto cestu uzavře. Proto je nutné, aby ČR vstoupila do eurozóny v době, kdy ekonomika bude dostatečně sladěná s hospodářským cyklem zemí měnové unie.⁹⁵

Bezprostřední růst cenové hladiny

Největší obavou obyvatel České republiky je to, že po zavedení eura se rapidně zvýší cenová hladina. Ale zkušenost zemí eurozóny ukazují, že v žádném státě nedošlo k tak prudkému zvýšení cen. Pokud se dodrží pravidlo pro zaokrouhlení cen na nejbližší eurocent po přepočtení podle přepočítacího koeficientu se šesti platnými číslicemi (1 EUR = xx.xxxx CZK), tak by výkyvy cenové hladiny měly být minimální. Ke skokovému zvýšení cen může dojít v případě cen, prezentovaných formou katalogů nebo jídelních lístků. Ale zkušenosti ukazují, že podnikatelé netisknou nové katalogy 2 roky před zavedením eura.⁹⁶

Riziko vnímané inflace nelze brát na lehkou váhu, proto Národní plán zavedení eura zdůrazňuje princip cenové neutrality, to znamená, že počítá s opatřeními, která by měla ČR čelit tomuto riziku. Mezi tato opatření lze uvést povinnost obchodníků uvádět na cenovkách současné ceny v korunách i eurech nebo častější sledování cenového vývoje u spotřebního zboží.⁹⁷

Administrativní a technické náklady přechodu na euro

Firmy, které používají software pro vytváření faktur, výplatních pásek apod. budou muset půl roku před zavedením a min. rok po zavedení eura pracovat se dvěma měnami, poté už budou pracovat jen s měnou euro. Během čtrnáctidenního období duální cirkulace, kdy budou v oběhu jak koruny, tak eura, budou kladeny i větší nároky na jejich uskladnění a manipulaci. Další náklady budou spojené s rozšiřováním informací o zavedení eura jak pro podnikatele, tak i pro veřejnost. Tyto náklady budou pro českou ekonomiku jednorázové. Ale lze říct, že Česká republika už si tento krok zažila v roce 1992, kdy došlo k přechodu z československé na českou korunu.⁹⁸

⁹⁵ LACINA, Lubor, ref. 81, s. 45.

⁹⁶ LACINA, Lubor, ref. 81, s. 47.

⁹⁷ MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Náklady a rizika*. [online]. 2013 [cit. 2014-01-14]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/vyhody-a-rizika-eura/naklady-a-rizika>.

⁹⁸ LACINA, Lubor, ref. 81, s. 47.

Specifické náklady bankovního sektoru

Bank se netýkají jen administrativní a technické náklady. Česká národní banka bude muset vyrobit, distribuovat euro mince a bankovky a stáhnout české koruny z oběhu. Komerční banky budou muset přizpůsobit svůj software, aby mohly vydávat eura. Tyto náklady budou okamžité a jednorázové.⁹⁹ Banky budou vykazovat i trvalé změny v podobě omezení příjmů z devizových transakcí, které se projeví okamžitě po zavedení eura.

3.6 Zkušenosti vybraných zemí

Pokud daná země splňuje maastrichtská kritéria, pak může vstoupit do eurozóny, která dnes čítá celkem 19 členů. Ale ne v každé zemi tento proces probíhal stejně. Proto se Česká republika může „podívat“ do minulosti, jak dnešní členové eurozóny se vypořádali s tím, že za svou národní měnu přijali euro, aby se mohla vyvarovat chyb.

Slovensko

Slovenská republika vstoupila do eurozóny v roce 2009. Slovensko patří společně s Českou republikou, Maďarskem a Polskem do tzv. Visegrádské čtyřky.¹⁰⁰ Před rokem 2009 Slovensko vykazovalo rychlý růst HDP. To sice mohlo vyvolat vyšší inflaci, ale Slovensko bylo zastáncem teorie „zpevňování měny pomáhá snižovat inflační tlaky“. Slovensko vstoupilo do ERM II v roce 2005 a od té doby, do roku 2009 byla slovenská koruna dvakrát revalvována. To pomohlo držet inflaci na průměrné hodnotě 3 % a tento cenový růst se Slovensku podařilo udržet. V roce 2008, byla slovenská koruna neodvolatelně zafixována z hodnoty 35,4 SKK/EUR na 30,1 SKK/EUR. V témže roce ale nastal pád investiční banky Lehman Brothers, který vyhrotil světovou finanční krizí. Proto se volba silného kurzu nemusela jevit jako dobrá volba.¹⁰¹ Za přijetí eura stála vláda, jehož součástí byl i tehdejší ministr financí Ing. Ivan Mikloš. Jeho názor je takový, že euro slovenské ekonomice určitě pomohlo a Česká republika by v této otázce neměla zaostávat.

⁹⁹ LACINA, Lubor, ref. 81, s. 51.

¹⁰⁰ Visegrádská skupina, tzv. V4, vznikla v roce 1991, kdy byla podepsána Deklarace o spolupráci mezi Českou a Slovenskou federativní republikou, Polskou republikou a Maďarskou republikou. Hlavní cíl skupiny byla plná integrace do západních struktur. Po roce 2004, se stanovil nový cíl, a to posilování identity středoevropského regionu a formulování a obhajování regionálních zájmů v rámci rozšířené EU.

¹⁰¹ DĚDEK, Oldřich, ref. 51, s. 157.

Estonsko

Estonsko přijalo euro v roce 2011 jako první z pobaltských zemí. Situace ale zde byla naprosto opačná, než u Slovenska, které vykazovalo hospodářský růst. Estonsko totiž do eurozóny vstoupilo uprostřed světové hospodářské krize. Estonsko zvolilo takové uspořádání, kde centrální banka má za úkol dbát na to, aby určitý měnový agregát byl kryt v souladu se stanoveným kurzem, dostatečným množstvím devizových rezerv. Estonsko vstoupilo do ERM II v roce 2004, proto kritérium kurzové stability splňovalo. Horší to bylo s kritériem cenové hladiny, kde panovala obava, jestli tak silný kurz může čelit inflaci. Ale nastala již zmiňovaná hospodářská krize, která znamenala útlum estonské ekonomiky o 13,9 % a tím klesly i světové ceny. Nebývalého uznání Estonska se dostalo nejen proto, že vstoupilo do eurozóny uprostřed krizových let, ale že v letech 2002 – 2007 hospodařilo s přebytkem veřejných rozpočtů a to 7,2 % HDP.¹⁰²

Lotyšsko

Lotyšsko vstoupilo do eurozóny v roce 2014. V roce 2013 si zažádalo o vypracování mimořádné konvergenční zprávy, která dopadla kladně. Lotyšská inflace se dostala do výše 1,3 %, která společně se švédskou a irskou inflací byla nejlepší v Evropě. Lotyšsko do ERM II vstoupilo už v roce 2005. I když v tomto mechanismu Lotyšsko setrvalo více jak dva roky, tak během krizových let musel lotyšský lat čelit mnoha devalvacím, které ale nakonec ustál. Lotyšsko také snížilo svůj deficit veřejných financí z 8,1 % na 1,2 % a podíl veřejných financí na HDP dosahoval v roce 2012 41 %. Největší překážka pro přijetí společné evropské měny byla ta, že lotyšští obyvatelé se obávali nové měny. Obavy byly asi podobné, jaké dnes panují v ČR, a to obavy ze ztráty národnostní identity, obavy z toho, že se budou muset platit dluhy jiných zemí apod. Ale tehdejší lotyšská vláda byla natolik schopná, že dokázala svým obyvatelům tyto názory vyvrátit tím, že z hlediska dlouhodobého převažují přínosy a ne náklady.¹⁰³

Litva

Posledním státem, který přijal evropskou měnu, je Litva, která se stala členem eurozóny 1. 1. 2015. Pro Litvu to představuje obrovský krok dopředu, protože je to poslední z pobaltských republik, která euro přijala a která jde západním směrem a odtrhává se od vlivného Ruska. Litevský lat se stal součástí ERM II už v roce 2004. Litva zažádala o vstup

¹⁰² DĚDEK, Oldřich, ref. 51, s. 161.

¹⁰³ DĚDEK, Oldřich, ref. 51, s. 163.

už v roce 2007, ale ten byl zamítnut na základě toho, že neplnila kritérium cenové stability. Podle odhadů by se růst litevské ekonomiky měl pohybovat okolo 3 %. V současnosti litevskou ekonomiku brzdí ruské protisankce, protože Litva do Ruska vyváží především potravinářské výrobky.¹⁰⁴ Teď je už jen otázkou času, jak si Litva „poradí“ s evropskou měnou, ale podle úspěšných příkladů Estonska a Lotyšska lze očekávat, že dobře.

3.7 Právní připravenost ČR zavedení eura

Zavedení eura v ČR se promítne i do českého právního řádu, proto je kvalitní příprava je nutná, aby celý proces začlenění do eurozóny proběhl bezproblémově. Tento proces je podrobně popsán v dokumentu „Příprava právního prostředí v České republice“¹⁰⁵, který vypracovala Národní koordinační skupina. I pro úpravu právních předpisů obsahujících peněžní údaje existují různé scénáře, a to metoda jednorázové změny a metoda postupné změny.

Metoda jednorázové změny spočívá v tom, že okamžikem přijetí nové měny by všechny normy nabyly účinnosti ve znění obsahujícím částky pouze v euru. Výhodou této metody je právní jistota, neměly by vzniknout žádné spory plynoucí z přepočítávání částek. Pracovní skupina pro legislativu zastává názor, že urychlená změna právního prostředí by mohla přinést množství chyb v právním řádu a tím zvýšit právní nejistotu. Další nevýhoda je vysoká administrativní náročnost s ohledem na neomezený čas.

Podle metody postupné změny by se novelizace týkala pouze některých právních předpisů a u ostatních předpisů by se částky v české měně nahlíželo jako na eura podle příslušného přepočítávacího koeficientu. Tyto předpisy by byly postupně měněny v období po zavedení eura. Hrozbou může být to, že je na vlastním uvážení každého rezortu, kdy předpisy upraví. Česká republika se přiklání k této metodě, především kvůli větší transparentnosti a vzájemné logické provázanosti prováděných změn.

V tomto dokumentu je stanoven i časový harmonogram legislativních příprav, který je nezbytný před okamžikem zavedení eura. Celý časový harmonogram je znázorněn v příloze 3. Prvním krokem je zhotovení seznamu všech právních předpisů, kterých se zavedení eura dotkne. Na tomto seznamu už pracují jednotlivé rezorty nyní a po zavedení eura bude tento

¹⁰⁴ HOSPODÁŘSKÉ NOVINY. *Litevci se těší, že je společná měna euro od ledna více sváže s Evropou* [online]. 2014 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-63307850-litevci-se-tesi-ze-je-spolecna-mena-euro-od-ledna-vice-svaze-s-evropou>.

¹⁰⁵ NÁRODNÍ KOORDINAČNÍ SKUPINA PRO ZAVEDENÍ EURA V ČR. *Příprava právního prostředí na zavedení eura v České republice*. [online]. 2009 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/assets/cs/media/Euro-legislativa_Priprava-pravniho-prostredi-na-zavedeni-eura-v-CR.pdf.

seznam postupně aktualizován. V dalším kroku se rozhodne o tom, jakým způsobem bude provedena legislativní změna. Rozhodnutí by mělo dokončeno v časovém horizontu dvou let před zavedením eura. Asi půl roku před zavedením eura, Rada EU stanoví přepočítávací koeficient, podle kterého budou jednotlivé částky převedeny z korun na eura. Nahrazování původních korunovaných částek bude pokračovat i po zavedení eura.

Dílčí shrnutí

Současná vláda v čele s Bohuslavem Sobotkou se netají tím, že by chtěla euro v budoucnu přijmout. Prezident Miloš Zeman se netají tím, že by ČR měla přijmout euro a jako předběžný termín stanovil rok 2020. Proto třetí kapitola diplomové práce je věnována detailnějšímu popisu přijetí společné evropské měny, který bude probíhat v České republice.

V první části kapitoly jsou popsány všechny vládní a právní dokumenty ČR k přijetí eura. Dále jsou vymezeny způsoby, jak členská země může přijmout euro, a to buď pomocí madridského scénáře, scénáře velkého třesku anebo phasing – outem. V České republice bude probíhat scénář velkého třesku, to znamená, že přechod k euru bude náhlý a rychlý.

Každá členská země, která chce vstoupit do eurozóny, musí vypracovat legislativní a právní dokumenty, které se této problematice věnují, ČR nevyjímaje. V ČR tyto dokumenty vytváří jak vláda, tak Česká národní banka nebo ministerstvo financí. Navíc byla vytvořena Národní koordinační skupina, v čele s Oldřichem Dědkem, za účelem koordinace technických příprav na zavedení eura v ČR.

V neposlední řadě je důležité si zmínit přínosy a náklady přijetí společné evropské měny. V ČR panuje velká obava přijetí eura. Důvody mohou být různorodé, možná zde panuje strach z něčeho nového, možná to je národní hrdost, anebo prostě občané vzhledem k nedávné krizi euru nevěří. Ale euro rozhodně není žádný „strašák“, má i své výhody. Mezi nejvýznamnější pozitivum eura lze spatřovat v mezinárodním obchodě, kde by se definitivně smazaly kurzové rozdíly mezi obchodujícími zeměmi.

4. Vyhodnocení připravenosti České republiky na vstup do eurozóny

Přijetí eura v České republice v posledních několika měsících vyvolává bouřlivé diskuze nejen na poli politickém, ale i veřejném. Praktická kapitola diplomové práce bude věnována rozboru ekonomické situace v České republice od zavedení eura v roce 1999, jestli už bylo v minulých letech Česko připraveno přijmout jednotnou společnou měnu. Dále budou rozebrány dopady na českou ekonomiku, v případě přijetí a v neposlední řadě jsou důležité názory politických stran i občanů.

4.1 Nominální a reálná sladěnost ČR s EU a eurozónou

Makroekonomické ukazatele jsou důležité nejen pro predikci, ale i ex-post vyhodnocení ekonomického vývoje jakéhokoliv státu. Jsou důležité i pro určení, jestli je země připravená přijmout euro. V následujících grafech jsou popsány vybrané makroekonomické ukazatele, jako je inflace, HDP a vládní dluh. Data jsou vybrána od roku 2004, kdy ČR vstoupila do EU.

4.1.1 Nominální konvergence

Nominální konvergenčí v širokém slova smyslu se rozumí přibližování nominálních veličin – cenových hladin, měr inflace, úrokových měr, nominálních mezd atd. V užším slova smyslu je chápána jako konvergence cen. Maastrichtská kritéria jsou chápána jako kritéria nominální konvergence. Patří zde tedy cenová stabilita, veřejné finance, úroková sazba a směnný kurz.

Inflace

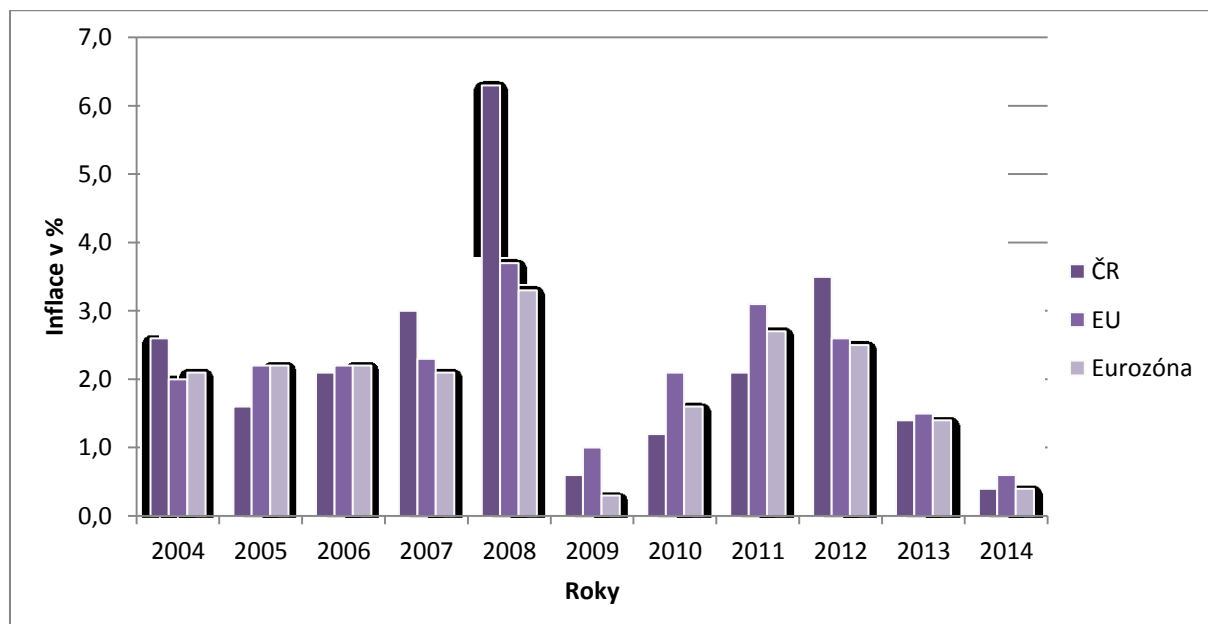
Z grafu č. 4.1 lze vyčíst vývoj inflace od roku 2004 v ČR, se srovnáním s EU a eurozónou. V podstatě ve všech zemích EU je inflace nízká a pohybuje se okolo 2 %. Nejnovější čísla ukazují, že v eurozóně je inflace záporná a pohybuje se okolo – 0,6 %. Co se týká ČR, tak velký výkyv inflace byl zaznamenán v roce 2008, především kvůli opatření tehdejší vlády, kdy se zvýšila sazba DPH na 9%, zavedení ekologických daní a zvýšení spotřební daně z alkoholu a cigaret. V téže roce byly zavedeny zdravotnické poplatky, které také přispěly k takto vysoké inflaci.

Jak lze vyčíst z grafu, tak v současnosti ČR bez problémů plní konvergenční kritérium cenové stability. V roce 2012 vlivem zvýšení nepřímých daní a nepříznivých nabídkových šoků toto kritérium plněno nebylo. Podle prognózy by inflační kritérium mělo být plněno i v letech 2015 – 2017, pokud by nedošlo k nepříznivým šokům, které mají proinflační tlaky.

V různých publikacích se lze dočíst o Balassova – Samuelsonova modelu, který je založen na existenci obchodovatelného a neobchodovatelného zboží ve dvou ekonomikách, a to vyspělejší a méně vyspělé. V méně vyspělých ekonomikách dochází ke zvyšování cenové hladiny kvůli úpravě směnných relací obchodovatelného a neobchodovatelného zboží. Poměrně rychle se vyrovnávají ceny obchodovatelného zboží, ale ceny služeb nebo i cena práce neboli mzdy rostou poměrně pomalu. Tento model je často aplikován na země střední a východní Evropy. Především se to týká zemí, které vstoupily do EU v roce 2004 a 2007 a řadí se mezi méně vyspělé ekonomiky.¹⁰⁶

Kdyby ČR přijala euro, tak nejpravděpodobnějším scénářem by byla mírně vyšší inflace oproti průměru eurozóny. Hlavním důvodem je především dohánění cenové úrovně vyspělejších zemí eurozóny.

Graf 4.1 Vývoj inflace v ČR, EU a eurozóně od 2004 do 2014

Zdroj: EUROSTAT. *Inflation* [online]. 2015 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=tec00118&tableSelection=1&footnote s=yes&labeling=labels&plugin=1>, vlastní zpracování.

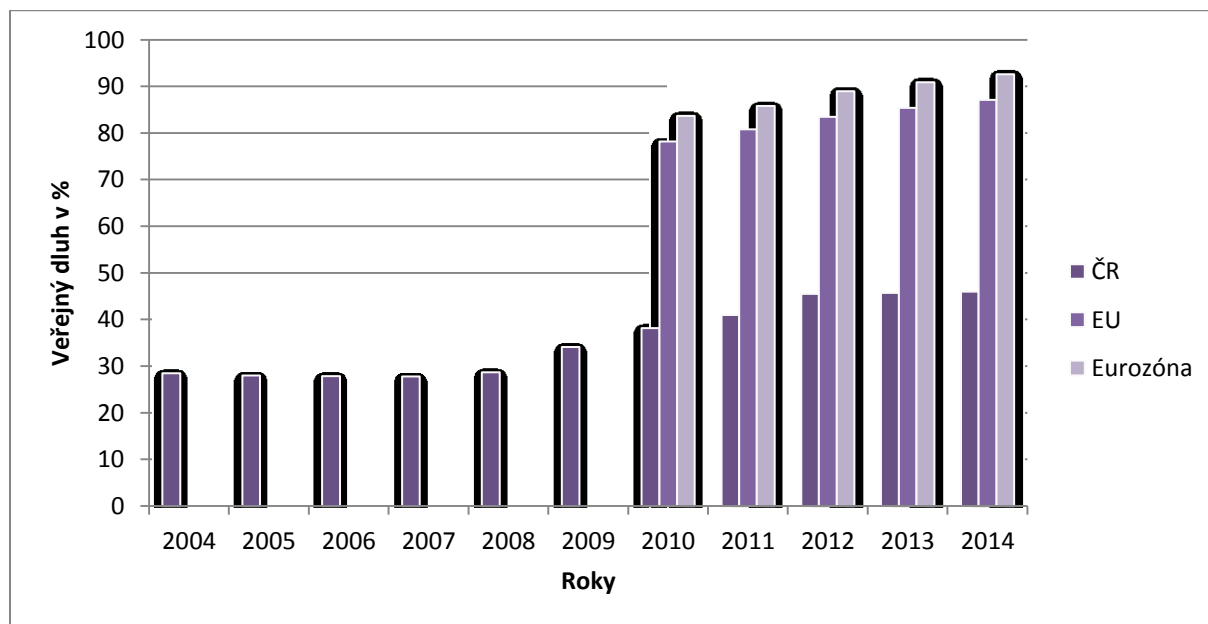
¹⁰⁶ KEJÍKOVÁ, Zuzana. *Aplikace Balassova - Samuelsonova modelu na vybrané země Eurozóny*. Ostrava 2012. Diplomová práce. Vysoká škola Báňská – Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, Katedra financí.

Veřejný dluh

Z grafu č. 4.2 je patrné, že stanovený cíl 60 % veřejného dluhu není EU ani eurozóna schopna plnit. Údaje veřejného dluhu v EU a v eurozóně jsou dostupné pouze od roku 2010. Největší veřejný dluh v EU vykazuje Řecko, který se pohybuje kolem 175 %, a nejmenší dluh vykazuje Estonsko s 10 %. Pozice ČR je opačná, která se udržuje kolem 40 % veřejného dluhu. Proto je nutné zavést určité reformy do hospodaření s veřejnými rozpočty. I když toto tempo se stále zvyšuje, tak ve srovnání s členskými zeměmi EU je toto číslo stále malé.

S plněním konvergenčního kritéria veřejných financí by ČR neměla mít problémy. Z grafu je patrné, že ČR toto kritérium s přehledem plní oproti průměru EU či eurozóny a v následujících letech by se tento trend měnit neměl. Veřejný dluh ČR se od roku 2004 pohyboval kolem 30 % HDP, ale v roce 2011 veřejný dluh narostl na 40 % HDP. Důvodem jsou vyšší deficity vládních institucí a naopak nízké tempo růstu nominálního HDP. V následujících letech toto kritérium může ohrozit problém stárnutí obyvatelstva, které bude vyžadovat stále větší nároky na sociální dávky. I když se uskutečnily jisté reformy v oblasti důchodového zabezpečení, je nutné v těchto reformách nadále pokračovat.

Graf 4.2 Vývoj veřejného dluhu v ČR, EU a eurozóně od 2004 do 2014

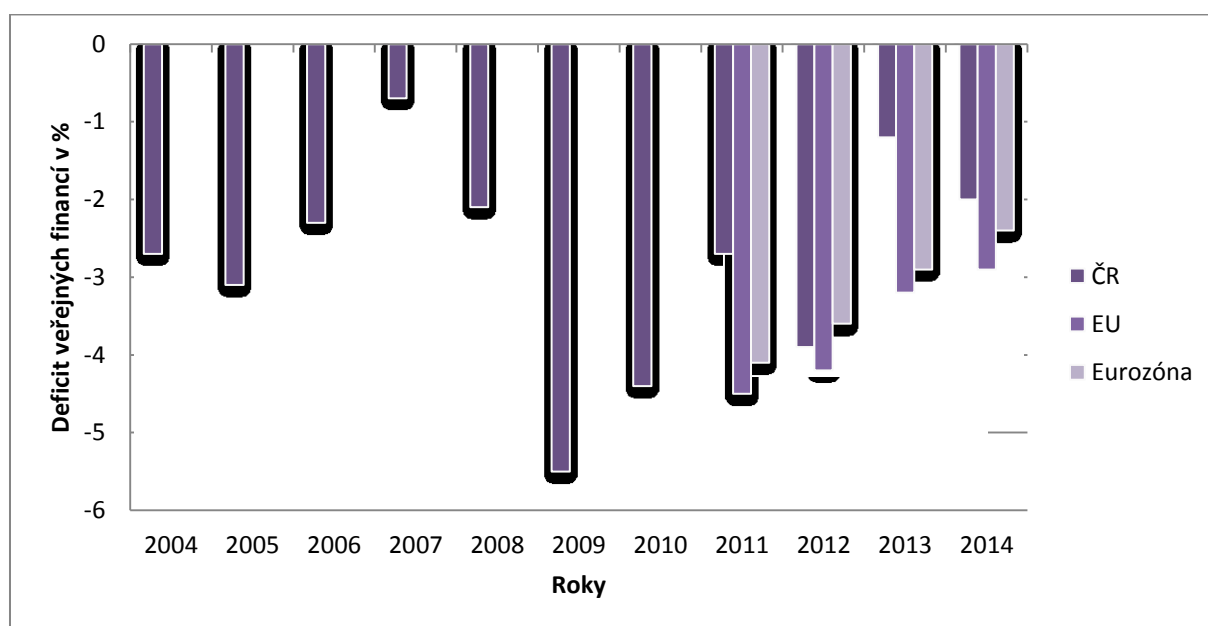

Zdroj: EUROSTAT. Government statistics [online]. [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=teina225&plugin=1>, vlastní zpracování.

Veřejné finance

V grafu 4.3 je zobrazen vývoj deficitu veřejných financí od roku 2004. Data za EU a eurozónu byly dostupné jen od roku 2011. Z grafu je patrné, že Česká republika měla v minulosti problémy splňovat kritérium veřejných financí, především v roce 2009, 2010 a 2012, který přesahoval stanovené 3 % HDP. V loňském roce deficit veřejných financí přesahoval 2 % HDP. Důvodem vzrůstu deficitu oproti roku 2013 jsou především vyšší investiční výdaje ústředních i místních vládních institucí. Podobný vývoj se očekává i v letošním roce.

Graf 4.3 Vývoj deficitu veřejných financí v ČR, EU a eurozóně od 2004 do 2014

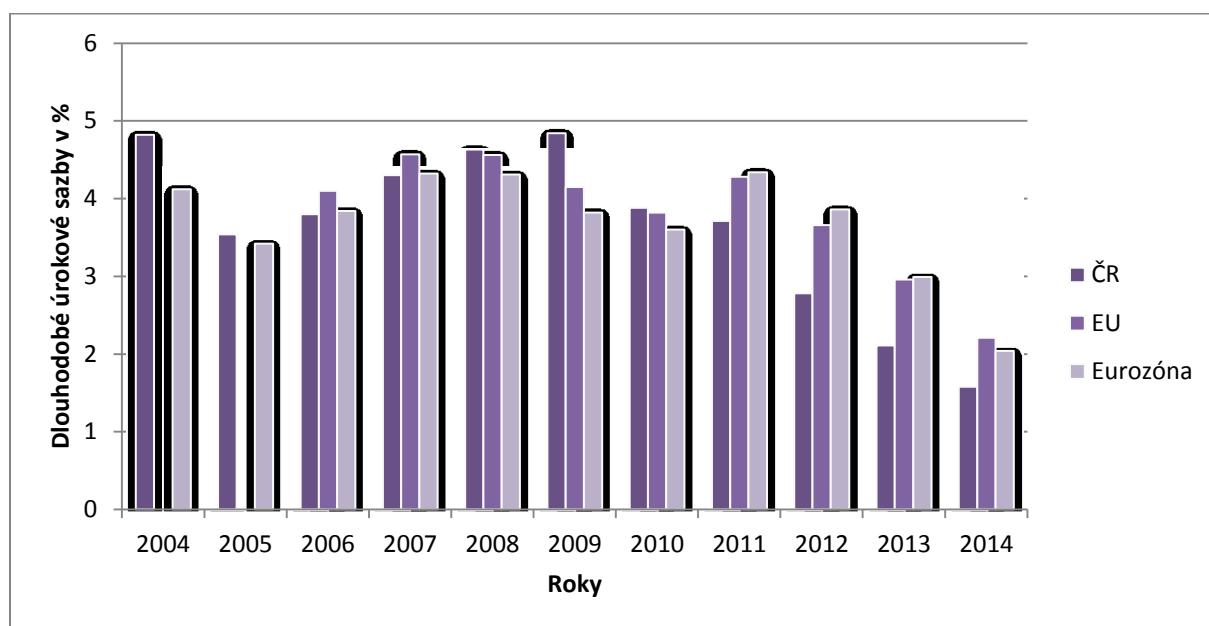

Zdroj: EUROSTAT. General government deficit [online]. 2015 [cit. 2015-04-22]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=teina200&plugin=1>, vlastní zpracování.

Úroková sazba

Jak je patrné grafu č. 4.4, tak dlouhodobá úroková sazba ČR je jen o trochu nižší, než v EU či eurozóně. Od roku 2011 po současnost se dlouhodobá úroková sazba v ČR snižuje a dnes dosahuje historických minim. Je zde patrné, že ČR konvergenční kritérium plní s přehledem a neměla by mít problémy ani v následujících letech. Česká republika má důvěru ve finančních trzích především kvůli vysokému ratingovému hodnocení a bezproblémovým upisováním českých státních dluhopisů.

Graf 4.4 Vývoj dlouhodobých úrokových sazeb v ČR, EU a eurozóně od 2004 do 2014

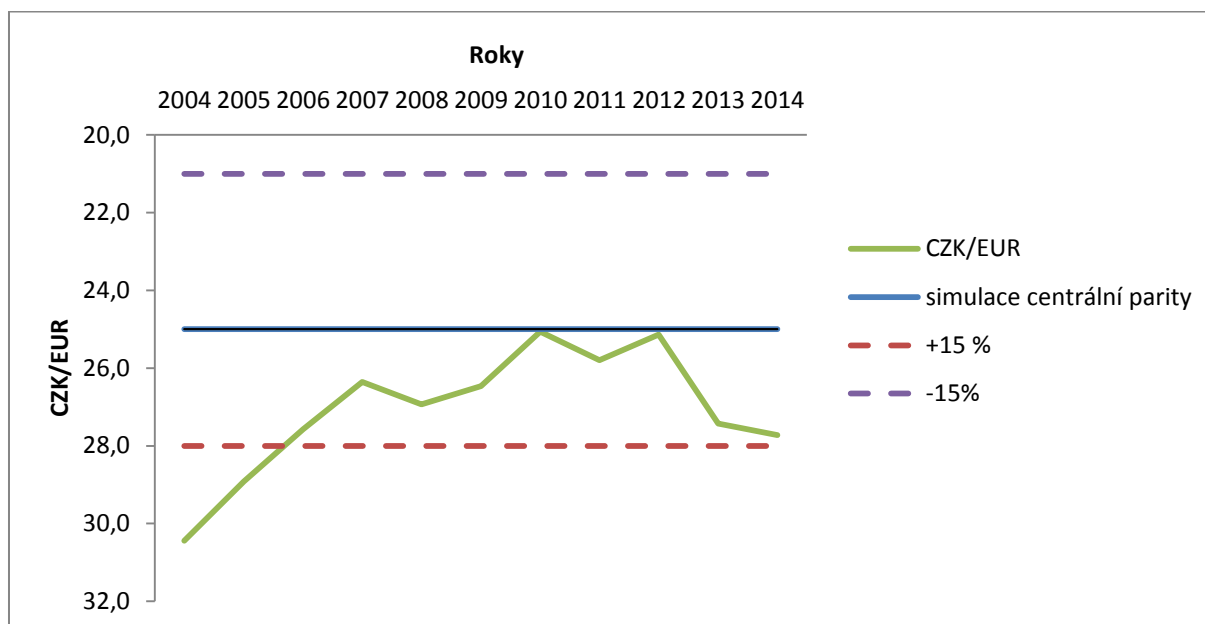

Zdroj: EUROSTAT. Interest rates [online]. 2015 [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>, vlastní zpracování.

Směnný kurz

Kritérium směnného kurzu je v současné době jediné kritérium, které ČR nesplňuje, jelikož není členem ERM II. Kvůli nečlenství v ERM II není ani stanovena centrální parita kurzu CZK/EUR. Tuto situaci si lze ovšem nasimulovat v následujícím grafu. Hypotetická centrální parita je simulována průměrnou hodnotou za 1. čtvrtletí 2012. Z tohoto grafu lze vyčíst, že směnný kurz české koruny se pohybuje v povoleném fluktuačním pásmu $\pm 15\%$ od centrální parity. Pokud by ČR byla momentálně členem ERM II, tak by kritérium cenové stability bylo splněno.

Graf 4.5 Vývoj směnného kurzu CZK/EUR od 2004 do 2014

Zdroj: ČNB. *Vybrané devizové kurzy*. [online]. 2015 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/vybrane_form.jsp, vlastní zpracování.

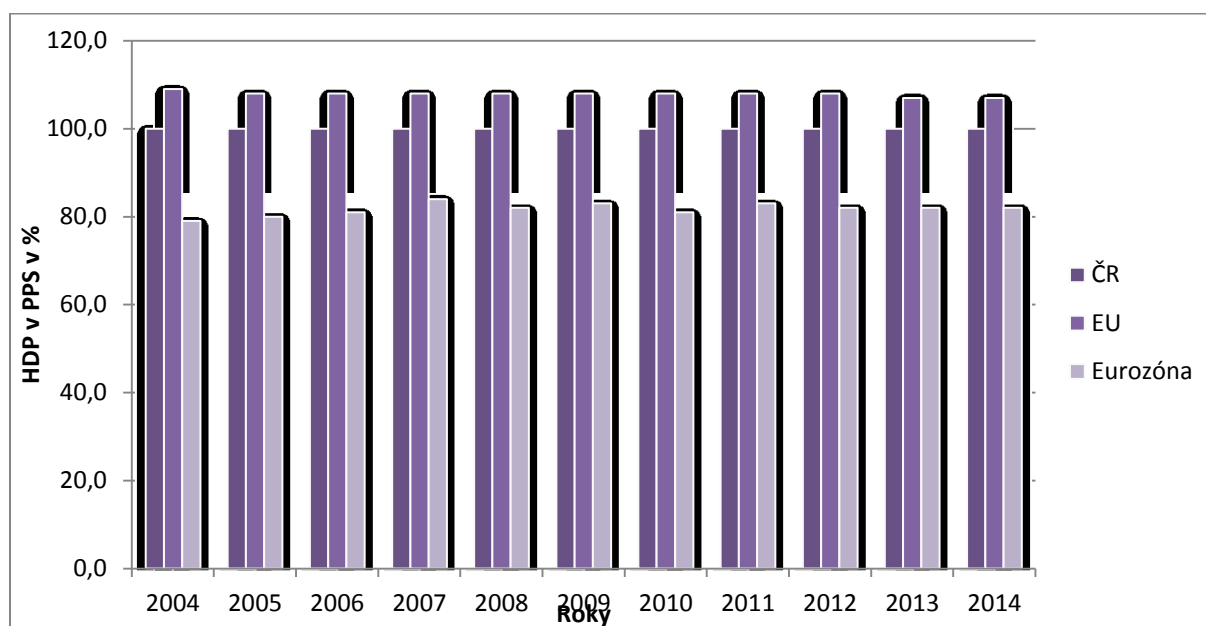
4.1.2 Reálná konvergence

Reálná konvergence nemá přesně vymezený obsah, ale zpravidla se zde řadí makroekonomické ukazatele, jako hospodářský cyklus, trh práce, intenzita obchodní výměny a další. Ale reálná konvergence je často chápána jako dotahování ekonomické výkonnosti méně rozvinutých ekonomik na vyspělé země.

HDP v PPS

Na grafu 4.6 lze vyčíst, že Česká republika dohání Evropu. Toto dohánění se posuzuje podle HDP na osobu, vyjádřeného ve standardu kupní síly. Objemový index HDP na obyvatele v PPS je vyjádřený v relaci k průměru EU 28, který je roven 100. Pokud bude Česká republika stabilně růst, tak se dá předpokládat další přiblížení k EU. Tomuto ukazateli jasně vévodí Lucembursko, kde HDP na hlavu dělá 257 %. Oproti Lucembursku je značný rozdíl například v Bulharsku, kde HDP na hlavu se pohybuje kolem 45 %.

Graf 4.6 HDP v PPS v ČR, EU a eurozóně od 2004 do 2014

Zdroj: EUROSTAT. *GDP per capita in PPS*. [online]. [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00114&plugin=1>, vlastní zpracování.

Sladěnost hospodářských cyklů

Ekonomickou sladěnost lze rozdělit na strukturální a cyklickou. Období transformace české ekonomiky v 90. letech způsobilo, že cyklická sladěnost s eurozónou byla relativně nižší a to je i příčinou celkově nižší sladěnosti hospodářského cyklu k eurozóně a ostatním zemím. Na konci 90. let, už sladěnost byla vyšší než u ostatních zemí V4. Důležitá je zde i provázanost mezi českou a německou ekonomikou, která se projevuje i ve vysoké sladěnosti. Německo totiž ovlivňuje ekonomiku celé eurozóny. To má za důsledek to, že monetární politika ECB, která je nastavována v závislosti na vývoji celé eurozóny, tudíž i Německa, bude vhodnější a členství v měnové unii bude přínosnější pro země se silnou vazbou na Německo. Zajímavostí je, že česká ekonomika je ekonomicky více sladěna s eurozónou, než slovenská. To znamená, že z hlediska hodnocení tohoto kritéria, by členství v eurozóně mělo být pro Českou republiku výhodnější.¹⁰⁷

¹⁰⁷ ČERNÍKOVÁ, Petra. Ekonomická sladěnost české ekonomiky s eurozónou. Brno 2012. Disertační práce. Masarykova Univerzita, Fakulta ekonomicko-správní.

4.2 Vyhodnocení připravenosti na základě Konvergenčních zpráv

V roce 1999 jedenáct členských států EU přijalo za svou národní měnu euro. I když v této době ČR nebyla ještě součástí Evropské unie, tak diskuze kolem eura probíhala, především v roce 2001. Tehdejší ministr financí Jiří Rusnok prohlásil, že na euro může být ČR připravena do pěti let a v roce 2008, maximálně v roce 2010, euro přijmout. Ale jak se ukázalo, nedařilo se plnit maastrichtská kritéria, konkrétně deficit veřejných financí, který přesahoval 3% hranici, i když tuzemská ekonomika rostla tempem 3,7 %. Vláda Petra Nečase v roce 2010 termín přijetí nenastínila, jen se vyjádřila, že euro se nepřijme dříve než v roce 2020.

Připravenost zemí, které nejsou členy eurozóny lze vyhledat v Konvergenčních zprávách, které vydávají zvláště Evropská centrální banka a Evropská komise. ECB tyto zprávy zpravidla vydávají každoročně, Komise co dva roky. Podle Konvergenční zprávy ECB z roku 2010¹⁰⁸ vyplynulo, že ČR rozhodně není připravena vstoupit do měnové unie. Největším problémem byl již zmíněný schodek veřejných financí, který činil 5,3 % HDP. Doporučením zprávy bylo, aby se v ČR zahájily rozsáhlé strukturální reformy a dostat tak veřejné finance pod kontrolu.

V závěrech Konvergenční zprávy¹⁰⁹ v roce 2012 vyplynulo, že v ČR bylo plněno kritérium cenové stability, kdy inflace činila 2,7 % oproti referenční hodnotě 3,1 % a pohybovala se víceméně na úrovni eurozóny. Kritérium veřejných financí nebylo splňováno, protože v roce 2011 činil 4,8 %. Kritérium směnného kurzu ČR také nesplňovala, jelikož není členem ERM II. Dlouhodobé úrokové sazby v referenčním období činily 3,5 %, tedy pod referenční hodnotou, tedy ČR kritérium dlouhodobých úrokových sazeb splňovala. Závěrem Evropské komise bylo, že ČR nesplňuje podmínky pro přijetí eura.

Poslední aktualizovaná Konvergenční zpráva ECB¹¹⁰ je vydána na referenční období květen 2013 až duben 2014. V posledních deseti letech byla největší inflace v roce 2008, poté její hodnota začala klesat v důsledku finanční krize. V roce 2009 se hodnota inflace zvyšovala a v roce 2013 opět zpomalila na 1,4 %. V březnu 2015 dosáhla koruna vůči euru svého maxima od listopadu 2013, a to na úroveň 27,12 Kč za euro. V dubnu 2014 hodnota inflace

¹⁰⁸ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva květen 2010* [online]. 2012 [cit. 2015-02-24]. ISSN 1725-9592. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr201005cs.pdf>.

¹⁰⁹ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva květen 2012* [online]. 2012 [cit. 2015-02-24]. ISSN 1725-9592. Dostupné z: <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr201205cs.pdf>.

¹¹⁰ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva červen 2014* [online]. 2014 [cit. 2015-02-24]. ISSN 1725-9592. Dostupné z: <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr201406cs.pdf>.

činila 0,2 %. Očekává se, že během tohoto roku by se inflace měla pohybovat okolo 2 %. Kritérium cenové hladiny je plněno.

V roce 2013 byl v ČR plněn schodek veřejných financí, který vykazoval 1,5 % HDP, tedy pod hranicí 3 % a plněn byl i veřejný dluh ve výši 46 % HDP. Česká republika by měla zajistit udržitelnou nápravu nadměrného schodku, jelikož prognóza ukazuje, že tento schodek by se měl zvýšit o čtyři desetiny procentních bodů. Během referenčního období dlouhodobé úrokové sazby činily 2,2 %, tedy pod stanovenou hranicí 5,5 %. Od roku 2009, kdy úrokové sazby byly na vrcholu a činily 5,5 %, v posledních letech klesají. Celkový přehled plnění v roce 2014 je znázorněn v tabulce 4.1.

Tabulka 4.1 Přehled plnění konvergenčních kritérií v roce 2014

Kritérium	Referenční hladina	Stav v ČR	ČR splňuje
Udržitelnost veřejných financí (Celkový dluh)	60 %	45,7 %	ANO
Kurzová stabilita	2 roky	NE	NE
Udržitelnost veřejných financí (schodek státního rozpočtu)	3,0 %	1,5 %	ANO
Výše dlouhodobých úrokových sazeb	5,5 %	2,2 %	ANO
Cenová stabilita	2,6 %	0,4 %	ANO

Zdroj: EUROPEAN COMMISSION. *Eurostat* [online]. 2014 [cit. 2015-04-16]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat>, *vlastní zpracování*

Pozn. Údaje jsou převzaty z těchto sekcí: Government statistics, Exchange rate, Interest rate, Inflation

Z tabulky vyplývá, že Česká republika je v rámci konvergenčních kritérií připravena přijmout euro. Stačí udělat jediný krok, a to vstoupit do evropského kurzového mechanismu ERM II, kde by se kurz české koruny zafixoval vůči euru, a zůstat v něm minimálně 2 roky. V následujících letech by s plněním kritérií neměl být problém, jen je nutné udržovat veřejné finance zdravé. Nyní by měla česká vláda stanovit termín vstupu do ERM II, aby se plnilo kritérium kurzové stability. Po vstupu ČR do mechanismu ERM II se vyhodnotí maastrichtská kritéria. Pokud jsou plněna, ČR může vstoupit do eurozóny. Nejdříve se musí vypracovat souhrnný vládní návrh Změnový zákon. Ten bude zahrnovat souhrn novel veškerých právních předpisů. Po schválení, musí tento návrh projít parlamentem a nakonec dochází k podpisu prezidenta republiky.

4.3 Názory politických stran přijetí eura

Pro každého voliče nastává důležitá otázka, která politická strana se vyjadřuje kladně či záporně k přijetí eura v České republice. Politické strany se k této problematice vyjadřují většinou ve svých volebních programech, anebo v mediálních zprávách. Největším zastáncem eura je KDU-ČSL, která by chtěla zavést euro co nejdříve i když přesné datum neuvádí. Největší přínos eura vidí v jeho ekonomické výhodnosti, tedy posílení přílivu zahraničních investic nebo usnadnění obchodování. Vstup do eurozóny berou jako plnohodnotný závazek k Evropské unii.

TOP 09 vyzdvihuje také dlouhodobé přínosy než náklady společné měny. Jako jediná strana uvádí konkrétní rok přijetí eura, a to 2018 – 2020. S přihlédnutím na rok 2018 je už tento termín „pasé“, protože ČR nejdříve musí vstoupit do ERM II a setrvat minimálně 2 roky. Místopředseda strany Miroslav Kalousek argumentuje výhodou eura především v oblasti zahraničního obchodu a tento názor zastával i ve funkci ministra financí.

Další stranou, která je pro přijetí, je ČSSD. Bývalý premiér Jiří Paroubek navrhoval rok přijetí 2014 až 2015. Dnes se tato strana v čele s Bohuslavem Sobotkou vyjádřila k termínu přijetí eura a to rokem 2020, i když ve svém volebním programu tomuto tématu moc nevěnuje. ČSSD vidí největší pozitivum v euru také především v zahraničním obchodě, konkrétně s Německem.

Další proevropsky založená strana je Strana zelených. Ve svém volebním programu se sice k přístupu do evropské měnové unie nevyjadřuje, ale dle tiskových zpráv souhlasí s přijetím, i když to nepovažují za prioritu. Bývalý předseda strany Ondřej Liška byl k této otázce skeptický, ale zároveň byl proti referendu, protože přijetí *acquis*¹¹¹ bere i jako souhlas ke vstupu do HMU. Podobný názor zastává i KSČM s místopředsedou Jiřím Dolejšem, který zastává názor, že euro by mělo být přijato za určitých podmínek, kde řadí fungování Paktu stability a růstu, dobrou kondici eura i české ekonomiky.

ODS už při volbách jasně deklarovala, že chce zachovat českou korunu a pro přijetí eura by vyhlásila referendum. Argumentovali především tím, že nechtějí, aby čeští důchodci dopláceli na řecké důchodce, jinými slovy nechtějí se účastnit záchranných balíčků, které financují rozpočty zemí eurozóny. ANO se ve volebním programu euru vůbec nevěnuje a hnutí Úsvit v čele s Tomiem Okamurou by euro přijalo jen zásadně vyhlášením referenda.¹¹²

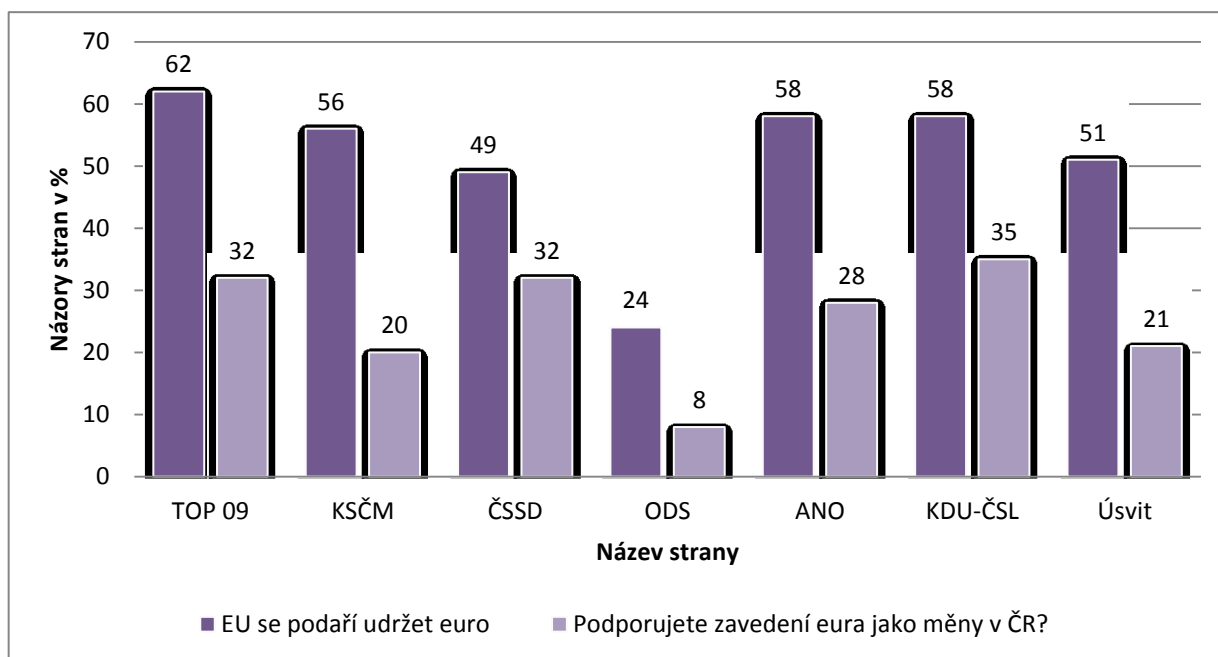
¹¹¹ „Acquis communautaire“ označuje souhrn všech právních pravidel, které se vztahují k činnosti Evropské unie.

¹¹² EURACTIV. *ČR a přijetí eura*. [online]. 2015 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/ekonomika-a-euro/link-dossier/cr-a-prijeti-eura-000069>.

Předseda strany Svobodných Petr Mach, který je zároveň člen Evropského parlamentu, by nejraději prosadil dobrovolnost eura. Dle Macha je přijetí eura v rukou Evropské unie, a ne samotných členských států. Nastává otázka, jestli vlastně ta dobrovolnost přece jen nefunguje. Konkrétně Česká republika nemusí nikdy vstoupit do ERM II, a tím by euro nemohlo být zavedeno.

Ve výsledku se jen dvě strany vyjádřily euro nepřijmout, ostatní se liší jen ve formě přijetí. I když přijetí eura je stále terčem politických diskuzí, žádná ze stran se nevyjadřuje k pevnému termínu přijetí i když momentálně ČR plní maastrichtská kritéria. Lze si to možná vysvětlit tak, že politické strany si to nechtějí u svých voličů rozházet. Nicméně odkládat kroky vedoucí k přijetí společné měny nelze donekonečna.

Graf 4.7 Názory na společnou evropskou měnu podle stranických preferencí (v %)

Zdroj: STEM. *Názory občanů na společnou evropskou měnu*. [online]. 2015 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: http://www.stem.cz/clanek/2929_vlastni_zpracovani

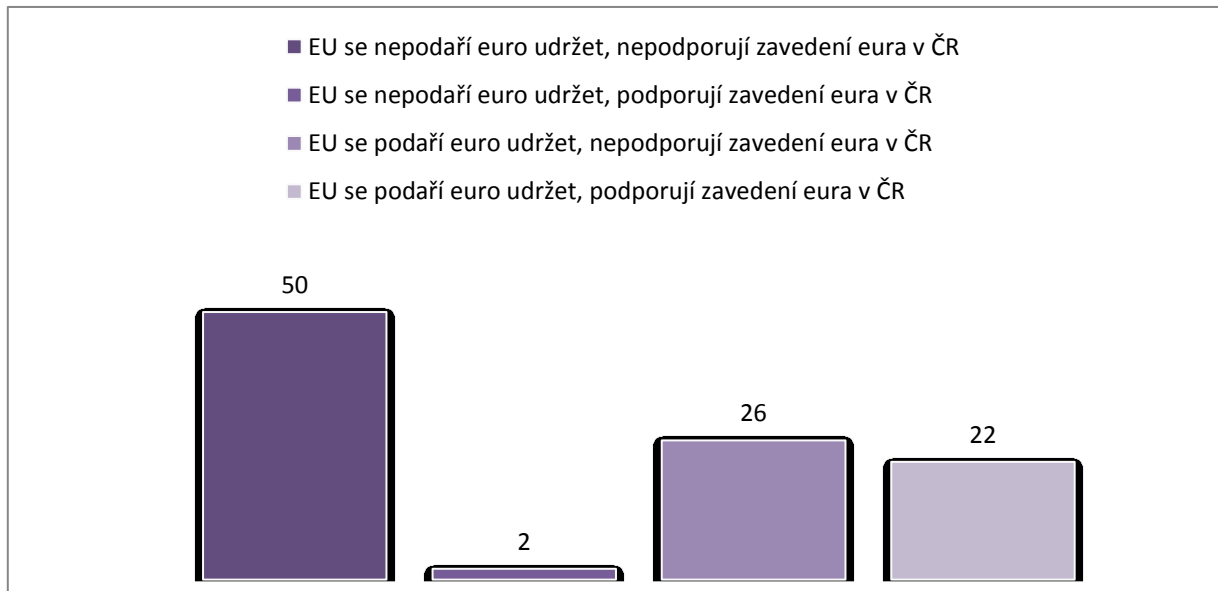
Pozn. Údaje jsou zpracované z vyžádaných informací STEMU.

4.4 Názory občanů na společnou evropskou měnu

Průzkum byl prováděn agenturou STEM v období 11. – 20. března 2014 a zúčastnilo se 1070 respondentů starších 18 let. Průzkum se zaměřil na názory občanů v otázce, jestli se EU podaří udržet euro a jestli podporují zavedení eura v ČR. Jak vyplývá z grafu 4.7, 50 % občanů nevěří, že se euro v EU podaří udržet a zároveň nepodporují zavedení eura v ČR. Naopak pouhých 22 % lidí si myslí, že se EU euro podaří udržet a souhlasí se zavedením eura

v ČR a čtvrtina respondentů si myslí, že euro zůstane národní měnou v ostatních členských státech, ale nepřejí si ho zavádět u nás.

Graf 4.8 Názory respondentů na společnou evropskou měnu (v %)

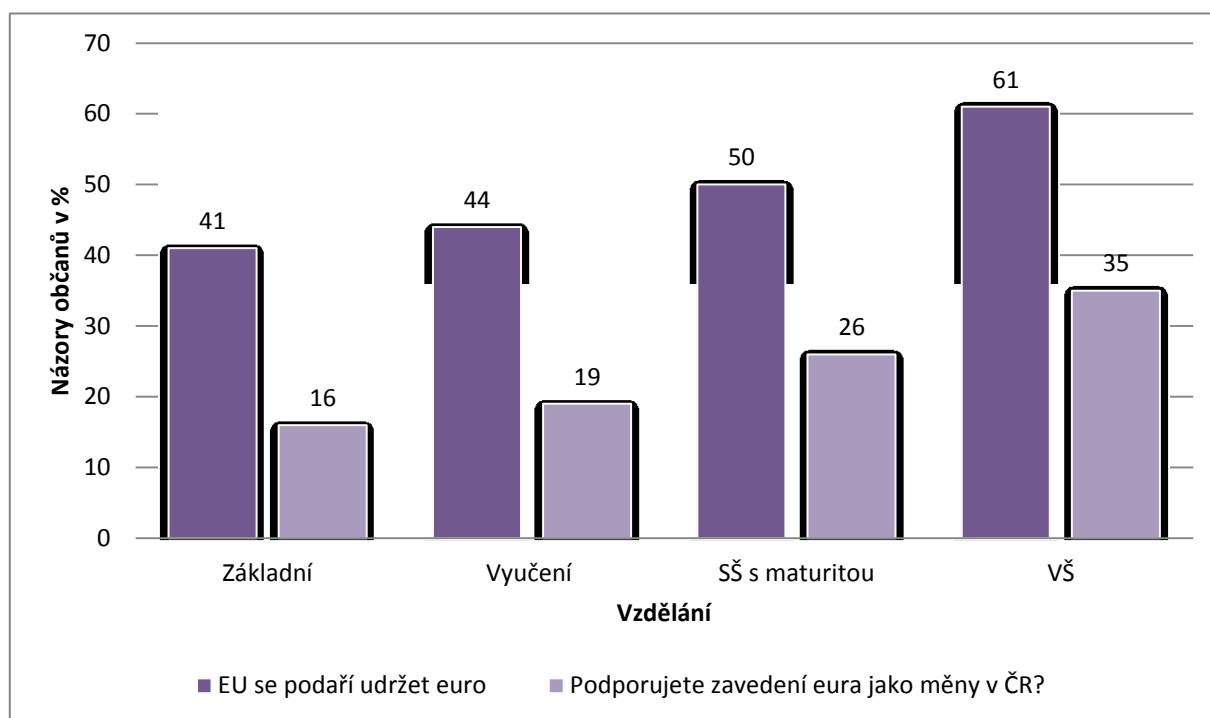

Zdroj: STEM. *Názory občanů na společnou evropskou měnu*. [online]. 2015 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: http://www.stem.cz/clanek/2929_vlastni_zpracovani

Pozn. Údaje jsou zpracované z vyžádaných informací STEMU.

Vzorek respondentů se lišil i ve vzdělání, jakého dosáhli. Z grafu 4.9 lze vyčíst, že největší procento lidí, kteří si přejí euro v ČR, jsou vysokoškolsky vzdělaní lidé, a pochopitelně nejmenší procento souhlasu mají lidé se základním vzděláním, i když od vyučených se liší jen pouhými třemi procenty. Celkově lze říci, že euro u nás podporují lidé, kteří jsou spokojeni se členstvím České republiky v Evropské unii. Dále se zavedením eura souhlasí lidé spíše pravicově orientovaní, lidé s dobře materiálně zajištěných domácností a z hlediska sociálního postavení studenti, živnostníci a podnikatelé.

Graf 4.9 Názory na společnou evropskou měnu podle vzdělání (v %)

Zdroj: STEM. *Názory občanů na společnou evropskou měnu*. [online]. 2015 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: http://www.stem.cz/clanek/2929_vlastni_zpracovani

Pozn. Údaje jsou zpracované z vyžádaných informací STEMU.

4.5 Dopady zavedení eura v České republice

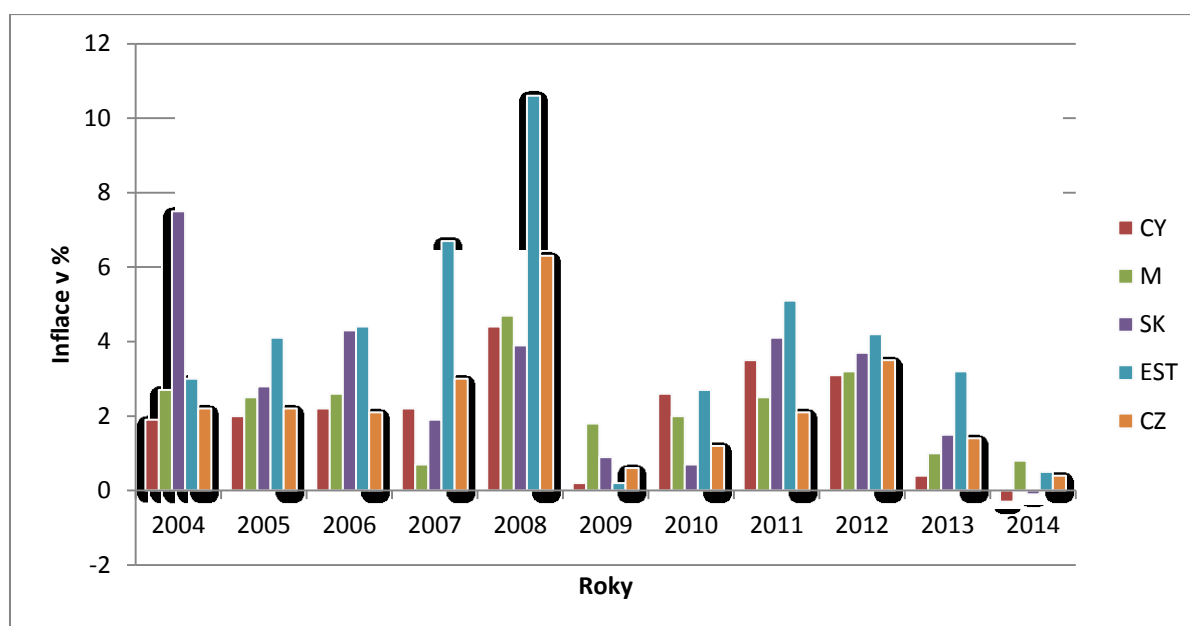
V této podkapitole budou rozebrány především ekonomické dopady přijetí eura v České republice, především dopady na cenovou hladinu a na ekonomický růst. Důležité jsou i dopady na samotné obyvatelstvo, včetně nezaměstnanosti. Záměrem je pokusit se nastínit pravděpodobné varianty vývoje české ekonomiky po zavedení společné evropské měny.

4.5.1 Dopad na inflaci

Hlavním cílem Evropské centrální banky i České národní banky je zamezení hrozby příliš vysoké hladiny inflace. Největší obava při přijetí eura v ČR panuje ze vzrůstu cenové hladiny. V době přijetí eura by se inflace měla mírně zvýšit v řádu jednotek procentních bodů. Inflace v ČR by mohla být navíc ovlivněna dalšími faktory, jako je vývoj surovin na finančních trzích nebo vývoj ekonomik partnerských zemí.

Podle Oldřicha Dědka¹¹³ jsou tyto obavy velmi silné, a pokud se někde zvedla cenová hladina, svalovalo se to na euro. Ale tyto obavy jsou neopodstatněné, jelikož ve většině případů se cenová hladina zvedla z důvodů z jeho oslabování vůči euru anebo rostly ceny světových energií. V následující tabulce lze vidět, že inflace České republiky není nijak odlišná od zemí, které přistoupily k eurozóně po roce 2004, kromě Lotyšska a Litvy, které vstoupily v roce 2014 a 2015.

Graf 4.10 Průměrná roční inflace vybraných zemí eurozóny a České republiky od 2004 do 2014 (v %)

Pozn.: CY – Kypr, M – Malta, SK – Slovensko, EST – Estonsko, CZ – Česká republika.

Zdroj: EUROSTAT. Inflation. [online]. 2015 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=tec00118&tableSelection=1&footnote_s=yes&labeling=labels&plugin=1, vlastní zpracování.

Je nutné rozlišovat mezi skutečnou a vnímanou mírou inflace, kde v ČR je vnímaná inflace vyšší oproti té skutečné. Vnímanou inflaci především zvyšují média a jejich zprávy, které jsou negativně orientovány. Míra vnímané inflace je jedním z hlavních důvodů, proč občané ČR nechtějí euro. Aby nedocházelo k neodůvodněnému zvyšování cen, jsou potřeba dle Dědka tyto nástroje. Duální označování cen by mělo napomoci vcítit se do nové měny. Dále by byl zaveden etický kodex, kde by se podnikatelé zavázali za dodržování pravidel

¹¹³ PARLAMENTNÍ LISTY. *Profesor Dědek, který u nás má zavádět euro, mluvil o 300 miliardách, kterých se Češi bojí, i fámách kolem evropské měny.* [online]. 2015 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/ekonomika/Profesor-Dedek-ktery-u-nas-ma-zavadet-euro-mluvil-o-300-miliardach-kterych-se-Cesi-boji-i-famach-kolem-evropske-meny-Zavzpominal-i-na-to-co-rikal-Josef-Tosovsky-366747>.

přechodu na novou měnu. Český statistický úřad by sledoval cenový růst, a pokud by docházelo neodůvodněnému zvyšování cen, tak by se zavedl veřejně přístupný seznam podniků, které to porušují.

Nejrealističtější scénář vývoje inflace v ČR je možné charakterizovat přetrvávajícími kladnými inflačními diferenciály¹¹⁴, díky dohánění cenové úrovně ČR s vyspělejšími státy eurozóny.

4.5.2 Dopad na ekonomický růst

Z dlouhodobého hlediska má ekonomický růst významný vliv na zvyšování životní úrovně obyvatel. V následující tabulce je zobrazeno HDP na obyvatele, který vyjadřuje již zmíněnou životní úroveň v daném státě. Z tabulky vyplývá, že Česká republika patří do kategorie nižšího středního příjmu. Z tohoto pohledu se zdá, že přijetí eura v ČR může být významným krokem.

Tabulka 4.2 Výběr evropských zemí podle výše příjmů obyvatel

Úroveň	HDP na obyv. v PPS	Státy
S vysokým příjmem	120 % a vyšší	Irsko, Německo, Lucembursko, Nizozemsko, Rakousko
S vyšším středním příjmem	100 – 119 %	Belgie, Francie
S nižším středním příjmem	50 – 99 %	Česká republika, Estonsko, Španělsko, Itálie, Kypr
S nízkým příjmem	Méně než 50 %	Bulharsko, Makedonie, Srbsko

Zdroj: EUROSTAT. GDP per capita in PPS. [online]. [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00114&plugin=1>, vlastní zpracování.

Česká republika patří mezi malé otevřené ekonomiky. Vývoz z malé ekonomiky má mnohem větší šanci si najít své spotřebitelé v zahraničí, než u velkých ekonomik, především díky vysoké poptávce. Tím může malá ekonomika dosáhnout obchodních transakcí ze směny větší hodnotu a tím může zvýšit i cenu za tuzemské zboží. Když se zvýší vývoz a sníží se náklady na dovoz, poroste čistý vývoz a tím také poroste i ekonomický růst.

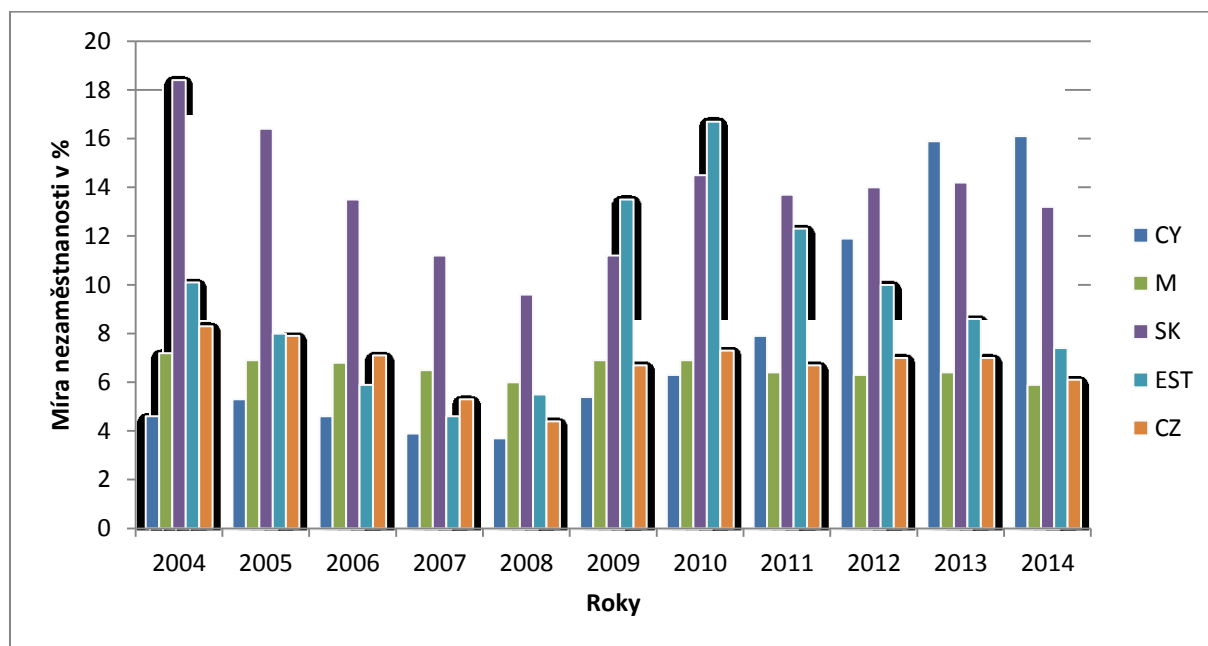
Významným procentem na ekonomický růst se podílejí i investice ze zahraničí. Mezi komparativní výhody ČR patří dobrá zeměpisná poloha a přírodní podmínky, průmyslová

¹¹⁴ Rozdíl mezi domácí a zahraniční inflací. Při kladné hodnotě je domácí míra inflace vyšší a ceny v domácí ekonomice rostou rychleji než v zahraničí.

tradice, stabilní politický systém a především levná, ale poměrně kvalifikovaná pracovní síla. Dle ČNB v roce 2014 příliv zahraničního kapitálu činil 122 mil. korun. Pokud bude vláda České republiky nerozhodná ohledně přijetí eura, může to mít negativní vliv na zahraniční investice. Investoři si vybírají, kam budou investovat. Nejvýhodnější jsou pro ně země s nízkým zdaněním nebo s důvěryhodným a silným bankovníctvím.

S ekonomickým růstem souvisí i míra nezaměstnanosti, která má vliv na životní úroveň obyvatelstva. Samotnou nezaměstnanost by přijetí eura ovlivnit nemělo. Česká republika vykazuje vysokou míru růstu souhrnné produktivity výrobních faktorů.¹¹⁵ Ta determinuje aktuální výši produkce ekonomiky, což lze považovat jako velkou výhodu v procesu přijetí eura.¹¹⁶ V následujícím grafu jsou zobrazeny vybrané státy eurozóny a Česká republika. Zde lze demonstrovat, že přijetí eura nemá bezprostřední vliv na nezaměstnanost. Například na Maltě nezaměstnanost roste konstantním tempem. Co se týče Slovenska, tak ta vykazovala dvojcifernou míru inflace i před vstupem do eurozóny.

Graf 4.11 Míra nezaměstnanosti vybraných zemí eurozóny a České republiky od 2004 do 2014 (v %)

Pozn.: CY – Kypr, M – Malta, SK – Slovensko, EST – Estonsko, CZ – Česká republika

Zdroj: EUROSTAT. Unemployment rate. [online]. 2015 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z:

<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tipsun20&plugin=1>, vlastní zpracování.

¹¹⁵ Poměr mezi HDP a souhrnem vstupů všech výrobních faktorů.

¹¹⁶ LACINA, Lubor, ref. 81, s. 101.

Nelze stoprocentně říct, jaký vývoj české ekonomiky nastane při přijetí eura. Ale především dle zkušeností jiných zemí bude mít přijetí eura pozitivní vliv na zvýšení reálných příjmů obyvatel. Vzhledem k propojenosti trhů v ekonomice nemá přijetí společné měny jen jednorázový dopad, ale lze očekávat dlouhodobý a pozitivní trend.

4.5.3 Dopad na obyvatelstvo

Jak bylo popsáno ve 3. kapitole, přechod na společnou evropskou měnu bude proveden formou „velkého třesku“. Přijetí eura v jeden rozhodný okamžik může být spojen s vysokými náklady na načasování, koordinaci a celkovou přípravu jak veřejného, tak soukromého sektoru. Členové národní koordinační skupiny mají za úkol, aby k přechodu došlo co nejhladším způsobem. Komunikaci s občany bude mít na starost pracovní skupina NKS pro komunikaci. Ta také bude mít na starost vypracovat komunikační strategii, přijatá vládou a ČNB minimálně v dvouletém předstihu.

Mzdy a důchody budou přepočteny dnem přistoupení k eurozóně dle přepočítávacího koeficientu a budou se zaokrouhlovat nahoru. Tím dojde jen ke změně vyjádření stejné hodnoty. Dle přepočítávacího koeficientu budou přepočítávány i bankovní a spořicí účty, půjčky, akcie a dluhopisy. Za převod na novou měnu si bankovní a finanční instituce nebudou moct účtovat žádné poplatky.

Aby byl přechod na společnou měnu co nejúspěšnější, je nutné, aby co nejširší veřejnost měla co nejvíce informací a znalostí ještě před zavedením eura. ČR by proto měla následovat zkušeností zemí, které euro již zavedlo. Důležitá je příprava a klást důraz na detaily. Pro veřejnost se často konají debaty a diskuze.

4.6 Důvody nepřijetí eura v ČR

Z dosavadních informací se může zdát, že společná evropská měna je úspěšný projekt. Ale existuje i mnoho názorů, proč je česká koruna lepší, než euro. Proto následující podkapitola bude věnována faktorům, Proč by si Česká republika měla zachovat svoji vlastní měnovou politiku.

Podle některých euroskeptiků není eurozóna úspěšný projekt. Přijetí eura je vnímáno spíše jako politické, než ekonomické rozhodnutí. Podle bývalého prezidenta ČR Václava Klause je přijetí eura především politickým cílem politikům než politickým cíle občanů jednotlivých evropských zemí. Proto v řadě zemí nikdy nebylo na toto téma povoleno uspořádat referendum, a tam kde uspořádáno bylo, tak bylo odmítnuto, jako třeba

v Dánsku.¹¹⁷ Dle Petra Macha je euro politický projekt mezinárodního přerozdělování, protože národní měna znamená příjem pro státní rozpočet a současně při vzniku eura došlo k přesunu aktiv národních bank na Evropskou centrální banku.¹¹⁸

Velkým problémem některých zemí eurozóny je nedodržení kritéria pro stabilitu veřejných financí. Tyto potíže měly Německo, Francie nebo Itálie. V současnosti se Evropa potýká se stárnutím obyvatelstva, proto je nutná reforma penzijního systému, aby se nevytvářely tlaky na veřejné finance. Dalším problémem jsou vzájemné rozdíly v inflaci uvnitř eurozóny, kde by některé země dnes neplnily kritérium cenové stability. V eurozóně existují dvě skupiny zemí, a to ty, které mají inflaci dlouhodobě pod průměrem eurozóny a naopak země, které jsou nad průměrem.

Dalším faktorem může být nevýhodnost vstupu do eurozóny. Rychlý vstup by pro Českou republiku nemusel být výhodný z hlediska ztráty měnové suverenity a samostatné měnové politiky. Měnový kurz brání narůstání vnitřních a vnějších nerovnováh a navíc posilování kurzu efektivně snižuje inflaci. Autonomní měnová a kurzová politika tak může zabránit růstu cenové hladiny a to posilováním koruny.

Důvodem euroskeptiků, proč nevstupovat do eurozóny je to, že eurozóna není schopná se dále rozšiřovat. Proto Evropská centrální banka požaduje po nově vstupujících zemích, aby dlouhodobě plnila maastrichtská kritéria. Eurozónu sužuje mnoho vnitřních problémů, proto není zapotřebí ji nadále prohlubovat.¹¹⁹

Tabulka 4.3 Vliv přijetí/nepřijetí eura v České republice

	Důsledky přijetí společné měny			Důsledky nepřijetí společné měny
	Pesimistická očekávání	Pravděpodobný vývoj	Optimistická očekávání	
Investice	0	+ (0)	+	-
Míra nezaměstnanost	-	0	+	0
Produktivita výrobních faktorů	0	+	+	0
Výskyt asymetrických poptávkových a nabídkových šoků	-	-	0	0

¹¹⁷ PARLAMENTNÍ LISTY. Klaus: Já to říkal, euro je iracionální projekt [online]. 2010 [cit. 2015-04-19].

Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/Klaus-Ja-to-rikal-euro-je-iracionalni-projekt-176653>.

¹¹⁸ CENTRUM PRO EKONOMIKU A POLITIKU. Petr Mach: Úskalí evropské integrace [online]. 2005 - 2015 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://cepin.cz/cze/kniha.php?ID=15>.

¹¹⁹ FAJMON, Hynek. Euro versus koruna: Dilemata jednotné měny v době dluhové krize. 4. rozš. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012. 339 s. ISBN 978-80-7325-265-6.

Inflace	-	- (0)	0	0
Vnější rovnováha a zahraniční obchod	0	+ (0)	+	-
Ztráta autonomie kurzové politiky	0	+	+	-
Ztráta autonomie měnové politiky	-	0	0	+

Pozn.: 0 nevýznamný vliv, + pozitivní vliv, - negativní vliv

Zdroj: LACINA, Lubor a Petr ROZMAHEL. *Euro: Ano-ne?*. 1. vyd. Praha: Alfa Nakladatelství, 2010, 319 s. ISBN 978-80-87197-26-4.

V tabulce 4.3 jsou znázorněné pravděpodobné dopady zavedení, či nezavedení v ČR. Podle pravděpodobného vývoje, přijetí eura má více pozitiv, než pokud by ČR toto rozhodnutí oddalovala. Největší pozitivum se jeví v investicích a produktivity výrobních faktorů. Eurozóna patří mezi významné obchodní partnery ČR, a v případě přijetí eura by to mohlo mít za důsledek zvýšení atraktivnosti ČR pro potenciální investory. To samozřejmě souvisí i s pozitivním vlivem na zahraniční obchod.

V závorce jsou uvedeny důsledky přijetí eura z mého pohledu. V případě absence závorky s daným jevem souhlasím. V oblasti investic se domnívám, že vliv na investice bude minimální, jelikož i nyní je Česká republika pro investory přitažlivá, především kvůli geografické poloze a vzdělané a relativně levné pracovní síle. S tím souvisí i zahraniční obchod, jelikož největším obchodním partnerem ČR je Německo a určitě si nemyslím, že se kvůli euru tato pozice změní. Pozitivum bude jen v tom, že se smažou kurzové rozdíly mezi obchodními partnery. V oblasti inflace souhlasím s Oldřichem Dědkem, že cenový nárůst nebude v takové míře, aby to mělo obrovský vliv na celkové zdražování.

4.7 Vlastní doporučení pro přijetí eura v ČR

K otázce přijetí eura se Česká republika nemůže vyhybat donekonečna a jeho zavedení je ve střednědobém horizontu nezbytné. Ale dá se uvést příklad Švédska, které záměrně nevstupuje do ERM II, aby neplnilo konvergenční kritéria. Ale v česku by se mělo aktivně usilovat o přistoupení do eurozóny nejen kvůli výhodám eura samotného, ale také kvůli makroekonomické stabilitě. V nedávných letech se ukázalo, že eurozóna je schopná se vypořádat s krizovými obdobími.

Z analýzy stavu plnění maastrichtských kritérií vyplývá, že ČR plní kritérium cenové stability, úrokových sazeb a veřejného dluhu. Z důvodů nečlenství v mechanismu ERM II nelze kritérium směnného kurzu formálně vyhodnotit. ČR patří mezi otevřené ekonomiky a

mezi její obchodní partnery patří především země eurozóny. Proto přijetí eura je důležitým milníkem v zahraničním obchodu ČR, odpadnou tak kurzové rozdíly.

Důležitým doporučením pro Českou republiku jsou opatření na podporu ekonomického růstu po doznívající ekonomické recesi, především prostřednictvím investičních pobídek. Je třeba nalákat zahraniční investory, tím by vznikly nová pracovní místa a byl by podpořen i český export, který zvyšuje životní úroveň obyvatel. Úkolem vlády by měla být spolupráce s českými podnikateli a získávat tak zakázky z různých částí světa. Proto je nutné i zvýšit výdaje do vědy a výzkumu, aby se zlepšila i znalostní ekonomika.

Dále jsou nutné reformy v oblasti penzí a poskytování zdravotní péče. Obyvatelstvo stárne a to bude mít za následek zvýšené výdaje ze státního rozpočtu. Bez těchto reforem nemusí být ČR v pozdějších letech důvěryhodná pro finanční trhy a to by negativně působilo na veřejné finance.

Asi nejdůležitějším doporučením pro českou vládu je vyhlášení data přijetí eura v ČR. To může nastartovat lepší fiskální disciplínu ve veřejných financích a zvýšit průchodnost klíčových reforem. Mým názorem je, že v současnosti velmi diskutovaný rok 2020 se nestihne. Proces přijetí eura v ČR není jen o tom, vstoupit do ERM II a setrvat v něm 2 roky. Taky je důležité přijmout euro ve výhodném kurzu, například 23 Kč za euro, ale v současnosti to také není moc možné, jelikož intervence ČNB způsobila, že se dnes koruna pohybuje okolo 28 Kč za euro. Já bych doporučila jednoznačně po vstupu do ERM II počkat, až bude výhodný kurz.

Dílčí shrnutí

Poslední kapitola s názvem „Vyhodnocení připravenosti České republiky do eurozóny“ je věnována především plnění konvergenčních kritérií, která jsou nutná k přistoupení do eurozóny. Do kapitoly jsou zasazeny makroekonomické souvislosti důležité pro budoucí hodnocení připravenosti země vstoupit do eurozóny. Z grafů lze vyčíst, že ČR v současné době splňuje všechny konvergenční kritéria, až na kritérium směnných kurzů. Nyní zbývá jen vstoupit do ERM II, setrvat tam minimálně dva roky a hlavně je nutné stanovit přesné datum zavedení eura. Až bude toto datum stanovené, tak Národní koordinátor pro zavedení eura Oldřich Dědek bude mít za úkol zaštitit co nejhladší průběh.

Dále jsou rozebrány dopady zavedení eura na inflaci, ekonomický růst a obyvatelstvo. Je prokázáno, že strach obyvatel ze zvýšení cenové hladiny po přijetí eura není nutný. Ve většině případů se cenová hladina zvedla z důvodů z oslabování měny vůči euru anebo rostly

ceny světových energií. Euro v ČR by mělo mít i pozitivní vliv na ekonomický růst. Dle zkušeností jiných zemí bude mít přijetí eura pozitivní vliv na zvýšení reálných příjmů obyvatel.

V neposlední řadě je dobré si objasnit situaci, proč euro nemusí být dobré přijmout. Argumentů pro a proti zavedení je celá řada. Největším přínosem je to, že odpadnou transakční náklady a kurzové riziko jak pro spotřebitele, tak pro podnikatele. Argumentem proti je případné zvýšení cenové hladiny a ztráta nezávislosti měnové politiky. Eurozóna sdružuje státy s různou ekonomickou výkonností a ponechání si národní měny se může jevit jako velké pozitivum. Na druhé straně například na Slovensku zavedení eura žádné negativní dopady nepřineslo. Je důležité mít na paměti to, že by euro mělo být přijato v okamžiku, kdy to bude výhodné pro drtivou většinu společnosti.

5. Závěr

Měnovou unii lze definovat jako seskupení států, kde členské země se vzdávají své národní měny a přijímají měnu společnou. Každá členská země EU má povinnost se připojit k eurozóně¹²⁰, jelikož se zavázala při vstupu do EU přijmout *acquis communautaire*. Na základě čl. 4 Smlouvy o přistoupení k EU se Česká republika zavázala euro v budoucnu přijmout. V současnosti platí pro ČR dočasná výjimka, jako pro všechny země, které do EU vstoupily po roce 2004, a která nestanovuje pevné datum přijetí eura. Je jasné, že přijetí eura není jen ekonomický, ale především je to projekt politický.

Vstup do měnové unie je však podmíněn splněním konvergenčních kritérií, které zahrnují cenovou stabilitu, dlouhodobé úrokové sazby, směnný kurz a deficit veřejných rozpočtů. Je pozitivní, že ČR konvergenční kritéria splňuje, kromě kritéria směnného kurzu, jelikož ČR není členem ERM II. V roce 2014 se inflace pohybovala na 0,2 %, podobně na tom byly všechny země eurozóny, kde spíše hrozila deflace. Česká republika dlouhodobé úrokové sazby splňuje dlouhodobě a nebude problém ho splňovat i nadále. Veřejné finance jsou v ČR také v pořádku, protože se pohybují kolem 40 % HDP, ale je nutné tento schodek udržovat tak, aby se nadále nezvyšoval. Kdyby Česká republika vstoupila do ERM II a setrvala tam minimálně 2 roky, tak by plnila i kritérium směnného kurzu.

Ted' je důležité pro přijetí eura vstoupit do ERM II a stanovit konkrétní rok přijetí. Dlouhodobé otálení totiž taky není dobré, protože to pak snižuje důvěryhodnost dané země, působí desintegračně a podlamuje autoritu evropských institucí. To by mohlo také znamenat nezájem zahraničních investorů a mohl by nastat i odliv zahraničního kapitálu.

Sladění české ekonomiky s eurozónou se v poledních letech zlepšuje a v současnosti patří Česká republika mezi nejvíce otevřené ekonomiky v Evropě. Zavedením eura může občanům přinést mnoho výhod. Jako největší pozitivum lze považovat to, že občané už nebudou muset si ve směnárnách vyměňovat české koruny za eura a tím odpadnou kurzové rozdíly. Výhoda pro podnikatele bude to, že se odstraní kurzové riziko a dojde ke snížení transakčních nákladů.

Společná měna má i své nevýhody. Největší obava je asi ze zvýšení cenové hladiny. Dle profesora Dědka je ale tato obava neopodstatněná. Při přijetí eura se cenová hladina samozřejmě zvýší, ale tento růst by neměl být markantní. Je totiž nutné rozlišovat skutečnou a vnímanou inflaci. Vnímaná inflace je v Česku vysoká, neboť k růstu obav přispívají hlavně média zaměřená na negativní zprávy. Náklady po přijetí eura vzniknou i podnikatelské sféře,

¹²⁰ Trvalou výjimku má pouze Velká Británie a Dánsko.

jelikož ti budou muset přecenit své zboží, vydat nové cenové katalogy vyškolit zaměstnance atd.

Úkolem této práce bylo vyhodnotit připravenost vstupu ČR do eurozóny a přijmout tak společnou evropskou měnu. Tento cíl byl podpořen hypotézou hodnocení současné připravenosti zavést v ČR společnou evropskou měnu do roku 2020. Jak bylo několikrát řečeno, ČR nemá problém v současnosti plnit maastrichtská kritéria, a zřejmě je bude plnit i v následujících letech. Jen se ČR musí stát členem mechanismu ERM II, aby se splnilo poslední kritérium, a to kritérium směnného kurzu.

Přijetí společné evropské měny v České republice není jen o tom, vstoupit do ERM II a setrvat v něm 2 roky. Je to velmi zdoluhavý proces. Jako příklad lze uvést posledního člena eurozóny, Litvu. Ta svou původní měnu lit navázala na euro už v roce 2002. Přijetí eura v Litvě se plánovalo na rok 2007, ale tehdy neplnila inflační kritérium. V roce 2009 se pak země kvůli finanční krizi propadla do hluboké recese a byly nutná úsporná opatření. Ta paradoxně otevřela zemi cestu k přijetí eura a dnes Litva patří mezi nejrychleji rostoucí ekonomiky EU.

V rámci politického spektra, největšími zastánci eura jsou KDU-ČSL společně s ČSSD a TOP 09. V současnosti neutrální postoj k euru mají strany KSČM a ANO. Euru se rozhodně nebrání, ale přijaly by ho za lepších ekonomických podmínek. Největšími odpůrci eura je ODS, která by nejraději zavedla referendum. Ale asi největším odpůrcem nejen eura, ale celé evropské integrace je Strana svobodných občanů. Představitel strany Petr Mach, který je zároveň členem Evropského parlamentu, by byl nejradši, aby ČR z EU odešla a stala se členem EHP. Jelikož v současnosti je v čele vlády Česká strana sociálně demokratická s premiérem Bohuslavem Sobotkou, je otázka přijetí eura velmi diskutovaná. Prezident i premiér nastínili rok přijetí 2020. Aby se toto datum stihlo, je nutné co nejdříve, nejlépe v tomto anebo v příštím roce vstoupit do kurzového mechanismu ERM II. Pokud by se tak učinilo, tak rok přijetí 2020 by byl reálný a stanovená hypotéza by se mohla potvrdit.

Průzkum respondentů agentury STEM na společnou evropskou měnu ukazuje, že polovina z nich si nepřeje euro v České republice. Názory se liší i ve vzdělání respondentů, kde nejvíce pro zavedení jsou lidé s vysokoškolským vzděláním. Když jsem tuto otázku položila mým příbuzným a známým, v podstatě všichni z nich si euro nepřeje. Největší obava panuje právě se zvýšením cenové hladiny. Ale podle statistik je tato obava neopodstatněná. Cenová hladina se sice při vstupu do eurozóny určité země zvýšila, ale ten rozdíl nebyl takový markantní.

Můj názor je takový, že občané by se o tomto tématu měli více informovat, nejen poslouchat to, co jim naservírují média. Společná evropská měna rozhodně není žádný strašák. Aby Česká republika byla důvěryhodným trhem pro zahraniční investory, je nutné být v této otázce aktivní.

Seznam literatury

Knižní publikace

BALASSA, Béla. *Teorie ekonomické integrace*, Praha: Svoboda, 1966, 328 s. ISBN 25-124-66.

BRŮŽEK, Antonín, Gabriela SMRČKOVÁ, Martin ZÁKLASNÍK. *Evropská měnová integrace a Česká republika*. 1. vyd. Praha: 2007. 197 s. ISBN 978-80-85860-19.

DE GRAUWE, Paul. *Economics of Monetary Union*. 10th ed. Oxford: Oxford University Press, 2014. 267 s. ISBN 978-01-996-8444-1.

DĚDEK, Oldřich. *Doba eura: Úspěchy a nezdary společné evropské měny*. Praha: Linde, 2014. 335 s. ISBN 978-807-2019-335.

DĚDEK, Oldřich. *Historie evropské měnové integrace: Od národních měn k euru*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2008. 260 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-076-8.

DVOROKOVÁ, Kateřina, Jana KOVÁŘOVÁ a Monika ŠULGANOVÁ. *Ekonometrické modelování konvergence ekonomické a cenové úrovně: Analýza průřezových a panelových dat*. 1. vyd. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2012. 112 s. ISBN 978-80-248-2543-4.

FAJMON, Hynek. *Euro versus koruna: Dilemata jednotné měny v době dluhové krize*. 4. rozš. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012. 339 s. ISBN 978-80-7325-265-6.

KAŇA, Radomír. *Evropská unie A*. 2., upr. vyd. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2010. 162 s. Studijní opora pro distanční vzdělávání. ISBN 978-80-248-2202-0.

KÖNIG, Petr, Lubor LACINA a Jan PŘENOSIL. *Učebnice evropské integrace*. 2., aktualiz. vyd. Brno: Barrister, 2007. 402 s. Studium Barrister. ISBN 978-807-3640-446.

LACINA, Lubor a Antonín RUSEK. *Evropská unie: trendy, příležitosti, rizika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. 260 s. ISBN 978-807-3800-772.

LACINA, Lubor a Petr ROZMAHEL. *Euro: Ano-ne?*. 1. vyd. Praha: Alfa Nakladatelství, 2010. 319 s. ISBN 978-80-87197-26-4.

MARKOVÁ, Jana. *Mezinárodní měnové instituce*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2002. 251 s. ISBN 80-245-0431-6.

SYCHRA, Zdeněk. *Jednotná evropská měna: realizace hospodářské a měnové unie v EU*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. 291 s. ISBN 978-80-210-5082-2.

WYPLOSZ, Richard a Charles BALDWIN. *The economics of European integration*. 4th ed. New York: McGraw-Hill Higher Education, 2012. 654 s. ISBN 978-007-7131-722.

Elektronické publikace

EVROPSKÁ KOMISE. *European economy / Commission of the European Communities: One market, one money* [online]. 1990 [cit. 2014-06-26]. ISSN 0379-0991. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication7454_en.pdf.

EVROPSKÁ KOMISE A EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva květen 2010* [online]. 2012 [cit. 2015-02-24]. ISSN 1725-9592. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr201005cs.pdf>.

EVROPSKÁ KOMISE A EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva květen 2012* [online]. 2012 [cit. 2015-03-24]. ISSN 1725-9592. Dostupné z: <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr201205cs.pdf>.

EVROPSKÁ KOMISE A EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva červen 2014* [online]. 2014 [cit. 2015-023-24]. ISSN 1725-9592. Dostupné z: <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr201406cs.pdf>.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Konvergenční program – duben 2014*. [online]. 2014 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/assets/cs/media/Konvergence-k-EU_2014_Konvergenčni-program-2014.pdf.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR A ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Aktualizovaná strategie přistoupení České republiky k eurozóně*. [online]. 2007 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/assets/cs/media/EU-MFCR_Aktualizovana-strategie-pristoupeni-Ceske-republiky-k-eurozone.pdf.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR A ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *MF ČR A ČNB: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou*. [online]. 2013 [cit. 2014-07-07]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/maastricht_vyhodnoceni_2013.pdf.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR A ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *MF ČR A ČNB: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou*. [online]. 2014 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/assets/cs/media/EU-MFCR_Plan-c-0000_2010_Narodni-plan-zavedeni-eura-komplet.pdf.

MRÁČEK KAREL. *Cesta k zavedení eura: konvergenční kritéria, legislativní rámec, technická opatření*. [online]. 2010 [cit. 2015-03-10]. Dostupné z: http://www.eu-vyzkum.eu/pdf/seminar_3/Mracek_OPVK_3a.pdf.

NÁRODNÍ KOORDINAČNÍ SKUPINA PRO ZAVEDENÍ EURA V ČR. *Národní plán zavedení eura v České republice*. [online]. 2007 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/assets/cs/media/EU-MFCR_Plan-c-0000_2010_Narodni-plan-zavedeni-eura-komplet.pdf.

NÁRODNÍ KOORDINAČNÍ SKUPINA PRO ZAVEDENÍ EURA V ČR. *Obecný zákon o zavedení eura v České republice*. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/assets/cs/media/Euro-legislativa_Metodika_Obecny-zakon-o-zavedeni-eura-v-CR-zakladni-principy.pdf.

NÁRODNÍ KOORDINAČNÍ SKUPINA PRO ZAVEDENÍ EURA V ČR. *Příprava právního prostředí na zavedení eura v České republice*. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/assets/cs/media/Euro-legislativa_Priprava-pravniho-prostredi-na-zavedeni-eura-v-CR.pdf.

ČERNÍKOVÁ, Petra. Ekonomická sladěnost české ekonomiky s eurozónou. Brno 2012. Disertační práce. Masarykova Univerzita, Fakulta ekonomicko-správní.

KEJÍKOVÁ, Zuzana. *Aplikace Balassova - Samuelsonova modelu na vybrané země Eurozóny*. Ostrava 2012. Diplomová práce. Vysoká škola Báňská – Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, Katedra financí.

SVATOŠOVÁ, Veronika. Zkušenosti se zavedením eura na Slovensku. Pardubice 2010. Diplomová práce. Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko-správní.

VÍTEK, Štěpán. *Právní podmínky přijetí společné evropské měny v České republice*. Olomouc 2010. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta, Katedra finančního práva, národního hospodářství a ekonomie.

Internetové zdroje

CENTRUM PRO EKONOMIKU A POLITIKU. Petr Mach: *Úskalí evropské integrace* [online]. 2005–2015 [cit.2015-04-19]. Dostupné z:<http://cepin.cz/cze/kniha.php?ID=15>.

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Komentář ČNB ke zveřejněným údajům o HDP* [online]. 2014 [cit. 2015-04-16]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/stanoviska/stanoviska_2015/14_hdp_4q.html

EURACTIV. *ČR a přijetí eura*. [online]. 2015 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/ekonomika-a-euro/link-dossier/cr-a-prijeti-eura-000069>.

EUROSKOP. *Historie eurozóny*. [online]. 2014 [cit. 2014-05-30]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/319/sekce/historie-eurozony>.

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY. *Litevci se těší, že je společná měna euro od ledna více sváže s Evropou* [online]. 2014 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-63307850-litevci-se-tesi-ze-je-spolecna-mena-euro-od-ledna-vice-svaze-s-evropou>.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Delorova zpráva*. [online]. 2013 [cit. 2014-05-30]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/vykladovy-slovnicek/d-2334>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Historie eurobankovek*. [online]. 2013 [cit. 2014-05-31]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurobankovky-a-euromince/historie-eurobankovek>.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Koordinační skupina pro zavedení eura*. [online]. 2014 [cit. 2015-03-09]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/regulace/pristoupeni-cr-k-eurozone/koordinacni-skupina-pro-zavedeni-eura>.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Kritérium cenové stability*. [online]. 2013 [cit. 2014-07-09]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek/kriterium-cenove-stability>.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Kritérium směnného kurzu*. [online]. 2013 [cit. 2014-07-10]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek/kriterium-smenneho-kurzu>.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Kritérium úrokových sazeb*. [online]. 2013 [cit. 2014-07-09]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek/kriterium-urokovych-sazeb>.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Kritérium veřejného deficitu*. [online]. 2013 [cit. 2014-07-09]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek/kriterium-verejneho-deficitu>.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Kritérium veřejného dluhu*. [online]. 2013 [cit. 2014-07-09]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek/kriterium-verejneho-dluhu>.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. 2007. *MF ČR: Národní plán zavedení eura*. [online]. [cit. 2014-11-13]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/regulace/pristoupeni-cr-k-eurozone/plan-zavedeni-eura>.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Náklady a rizika*. [online]. 2013 [cit. 2014-01-14]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/vyhody-a-rizika-eura/naklady-a-rizika>.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Scénář přijetí eura*. [online]. 2013 [cit. 2014-11-12]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/narodni-plan-zavedeni-eura/scenar-prijeti-eura>.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Volba scénáře zavedení eura v České republice* [online]. 2006 [cit. 2014-11-12]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/dokumenty/vladni-materialy/ostatni-dokumenty>.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Výhody pro podniky*. [online]. 2013 [cit. 2014-01-14]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/vyhody-a-rizika-eura/vyhody-pro-podniky>.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Vzhled eurobankovek*. [online]. 2013 [cit. 2014-05-31]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurobankovky-a-euromince/vzhled-eurobankovek>.

PARLAMENTNÍ LISTY. *Klaus: Já to říkal, euro je iracionální projekt* [online]. 2010 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/Klaus-Ja-to-rikal-euro-je-iracionalni-projekt-176653>.

PARLAMENTNÍ LISTY. *Profesor Dědek, který u nás má zavádět euro, mluvil o 300 miliardách, kterých se Češi bojí, i fámách kolem evropské měny*. [online]. 2015 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/ekonomika/Profesor-Dedek-ktery-u-nas-ma-zavadet-euro-mluvil-o-300-miliardach-kterych-se-Cesi-boji-i-famach-kolem-evropske-meny-Zavzpominal-i-na-to-co-rikal-Josef-Tosovsky-366747>.

Seznam zkratk

BCEAO	Centrální banka západoafrických států Banque Centrale des Etats de l'Afrique de l'Ouest
BEAC	Banka středoafriických států Banque des Etats de l'Afrique Centrale
CEMAC	Hospodářské a měnové společenství střední Afriky Communauté Économique et Monétaire de l'Afrique Centrale
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
ECB	Evropská centrální banka European Central Bank
ECCB	Východokraibská centrální banka East Caribbean Central Bank
EHS	Evropské hospodářské společenství European Economic Community
EMI	Evropský měnový institut European Monetary Institute
EMS	Evropský měnový systém European Monetary System
ERM	Evropský systém směnných kurzů Exchange Rate Mechanism
ES	Evropská společenství European Communities
ESCB	Evropský systém centrálních bank European System of Central Banks
FECOM	Evropský fond měnové spolupráce European Monetary Cooperation Fund
HMU	Hospodářská a měnová unie Economic and Monetary Union
IEOM	Emisní banka pro zámořské oblasti Francie Institut d'Émission d'Outre-Mer
ITO	Mezinárodní obchodní organizace International Trade Organisation
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy

NKS	Národní koordinační skupina zavedení eura v ČR
ODS	Občansko demokratická strana
UEMOA	Západoafrická hospodářská a měnová unie Union Économique et Monétaire Ouest Africaine

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové (bakalářské) práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užití své dílo, diplomovou (bakalářskou) práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 24. 4. 2015

Helena Jurošková.....

Bc. Helena Jurošková

Seznam příloh

Příloha 1 Paritní mřížka platná k 13. březnu 1979

Příloha 2 Schéma procesu zavedení eura

Příloha 3 Časový harmonogram legislativních prací